

Myslím si, že mě vězení zachránilo

Marie Havlenová - Saudková

Ředitel SVŠ Valdice:

S chováním žáků problémy
nejdou

str. 2

**Jak se šetří
ve vězeňské službě**

str. 11

**Vina a smysl života
u odsouzených
žen**

str. 18

rozhovor str. 2

reportáž str. 5

krátce str. 6

téma str. 11

resocializace str. 16

vězeňská
služba str. 20

věznice ČR str. 25

historie str. 28

zahraničí str. 31

duchovní
služba str. 34

sport str. 36

Součinnostní cvičení: Dálnice 2011

Vazební věznice České Budějovice

Kaplanské psycho

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 4/2011. Časopis vychází čtyřikrát ročně.

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423

Editor: Robert Káčer, Robert Blanda

Grafická úprava: Karel Neuvirt

Titulní foto: Robert Káčer

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce

Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4

<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz

telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072

Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:

Martina Redlichová, tel.: 244 024 407, fax: 244 024 403, e-mail: mredlichova@grvs.justice.cz

Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác

Publikování údajů a článků z Českého vězeňství není dovoleno bez souhlasu redakce.

© Vězeňská služba České republiky, Praha 2011, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Milí spolupracovníci,

V minulém úvodu tohoto časopisu pan ředitel kanceláře generálního ředitele vyjádřil názor, že pokud společnost požaduje a očekává plnění určité služby, v tomto případě vězeňství, musí za to zaplatit.

Pracuji ve vězeňství na úseku ekonomiky a logistiky více jak 25 let a peněz, jak se ostatně všeobecně ví, nebylo nikdy dost. Až do nedávné doby se prakticky neřešil problém každodenního provozu. Přidělení prostředků na energie, potraviny, další mandatorní nákupy a služby se považovalo za samozřejmé. Úvahy o dostatečnosti rozpočtu se tak týkaly především investic a obnovy majetku v návaznosti na udržení nezbytných funkcí majetku a zajištění modernizace v rámci dosažení kvality vězeňství srovnatelné s vyspělými zeměmi EU. Dlouhodobým důsledkem nedostatečnosti finančních prostředků na investice a reprodukci majetku obecně je tak špatný technický stav větší části budov a jejich vybavení, veskrze nedobrá skladba ubytovacích prostor a zhoršující se a v některých případech havarijní technický stav bezpečnostních technologií a prostředků. Obecně je však zanedbanost a nemodernost majetku podobným způsobem prezentována i v dalších odvětvích zajišťovaných státem.

Příprava rozpočtu na letošní rok, a v ještě vyšší míře na příští rok, se však již nově plně děje pod tlakem na snižování každodenních výdajů, a to především materiálních. V této souvislosti bychom ale neměli zapomenout, že více jak polovina našich každodenních provozních výdajů jsou výdaje na mzdy zaměstnanců.

Je nesporné, že společnost by měla zaplatit za poskytnutou službu, ale nelze společnosti upřít právo, aby požadovala doložit, proč je právě cena služby taková a zda se nedá získat služba s lepším poměrem výkon/cena.

Je a bude proto na každém úseku vězeňské služby, aby neustále posuzoval své potřeby materiální i lidské z hlediska nezbytnosti a efektivnosti, a to i v čase. Je jisté, že budeme do roku 2012 vstupovat s rozpočtem, který prostým matematickým vyjádřením ve věcných výdajích nebude dostačující po celý rok. Ale i v oblasti mzdové, kde jsou samozřejmě zajištěny prostředky stejně jako v letošním roce, bude nutné v rámci činnosti systemizační komise posuzovat obsazenost každého místa a pracovat s tzv. nadtarifními prostředky s cílem motivovat zaměstnance a odměňovat je za nadstandardní výkony.

Zejména logistický úsek a úsek informačních technologií budou muset pokračovat již v načaté cestě získávání nejvýhodnějších nabídek na zajištění materiálních potřeb využíváním připraveného systému zadávání veřejných zakázek. V bezpečnostní a investiční komisi budou muset být navržena opatření a předložené investiční záměry hodnoceny především z hlediska aktuálnosti potřeby, úspornosti a přínosů včetně snížení spotřeby lidské práce.

Jedině tak budeme moci společnosti předložit hodnověrný účet za poskytnutou službu a požadovat její zaplacení.

Vrchní ředitel pro ekonomiku
Ing. František Slezák

Zdeněk Bartoň vzdělává valdické odsouzené již 25 let. Učí odborné předměty, technologii, ekonomiku či strojírenskou technologii. Vzdělávání ve Věznici Valdice má dlouhou tradici, ŠVS zde funguje od roku 1983 a vzdělávání jako takové od roku 1856.

Vedoucí ŠVS Věznice Valdice Zdeněk Bartoň říká:

S chováním žáků problémy nejsou, horší je to s jejich znalostmi

Markéta Prunerová

V čem vidíte přínos školského střediska pro samotnou věznici?

Určitě v tom, že ŠVS zaměstná na 25 hodin týdně 200 vězňů. A zaměstná je smysluplně. To je jedna věc. Druhá věc je ekonomické hledisko. Rozpočet, který na provoz máme, tady zůstává. Spousta věcí se používá při provozu ŠVS i v samotné věznici. No a do třetice, když se zde odsouzení vyučí, jsou potom často zařazováni v rámci zaměstnávání ve vnitřním provozu věznice, protože jsou zruční.

Mnozí učitelé venku si stěžují na čím dál horší chování studentů. Tady sice vzděláváte specifickou skupinu lidí, cítíte přesto nějaké rozdíly oproti minulým letům?

Vstupní znalosti i dovednosti jsou znatelně horší. Kdo měl dřív zájem o řemeslo, tak mu pak většinou stačilo doplnit si teorii. Dneska je daleko větší nárok na vyučující způsobený nízkou úrovní vstupních znalostí mládeže. No a jejich manuální zručnost je také úplně někde jinde. Mnozí dneska už neumějí ani otevřít zámek. Co se chování týká, tam výrazný rozdíl nevidím. Naopak pamatuji si, když k nám docházeli externí učitelé z partnerské civilní školy a samozřejmě porovnávali, tak vždycky tvrdili, že je nesrovnatelné, jak tady žáci poslouchají a jakou mají disciplínu. A když už u nás hodně zlobí, tak to znamená, že usnou...

Kolik máte letos studentů?

V učebních oborech je aktuálně 65 lidí. Letos se hlásilo ke studiu asi 55 odsouzených a brali jsme jich 27. Mnozí neprošli přes vstupní zdravotnická vyšetření nebo nesplňovali jiné podmínky. Co se věku týká, tak zaznamenáváme studující od dvaceti až do padesáti let. Jsme vzdělávací středisko

disko zařazené do sítě škol pod ministerstvem školství. Každý absolvent tedy dostává závěrečné dokumenty jako na jakékoli civilní škole. Dokonce je zákonem dáno, že z dokumentů nesmí být patrné, že vzdělání nabyli ve výkonu trestu. Takže dostávají výuční listy, případně klasické maturitní vysvědčení.

Máte nějaké ohlasy od již propuštěných studentů?

Čas od času o nich slyšíme, ale to spíš v souvislosti s tím, když nás žádají o duplikáty výučních listů či jiných dokumentů. Někdy se o nich dozvíme i od jejich bývalých spoluvězňů, které přijdou navštívit. Ale jinak evidenci dalšího uplatnění po propuštění na svobodu nevedeme.

Ted' se nacházíme v hale pro praktickou výuku. Co všechno se tady vyučuje?

Tady probíhá praktický výcvik, v současné době tu máme dva učební okruhy. Dvouletý obor obrábění kovů, který letos dobíhá, a tříletý obor obrábění kovů. Tady v hale se učí soustružit, frézovat nebo třeba vrtat. Od roku 1983 evidujeme všechny učební obory i jména žáků, kteří prošli ŠVS. Kromě kovoobrábění se zde také učila strojírenská výroba, zámečnictví a po roce 1989 také klempířství. Od toho jsme ale ustoupili, protože v těchto podmínkách bylo hodně náročné provádět výcvik po střeších.

Došli jsme až do místnosti pro svářečský kurz, ale je tu nějak prázdná. Proč?

Letos jsme tento kurz pro nedostatek finančních prostředků neotevřeli, protože jeden kurz stojí přibližně 80 tisíc korun. Ale zájem o tento kurz byl vždycky velký, ačkoli do něj bereme pouze 12 žáků. Pro mnohé je

absolvování svářečského kurzu srovnatelné s vyučením, protože tuto specializaci využijí v civilním životě. A další skupina vážných zájemců o svářečský kurz si jej udělala ve třetím ročníku.

a zprovozníme. Potom nastoupí malíři, strojům dají finální podobu a ty potom vypadají zase jako nové. Takže tyto barevné stroje jsou výsledkem kreativity odsouzených z kurzu malíř - natěrač. Všechno si dělají odsouzení svépomocí. Najdete tu soustruhy, frézky, vrtačky, na druhé straně stroje pro ruční obrábění. Když se učni začínají učit, tak nejprve pracují na ručním obrábění a potom teprve na strojovém. Brusky jsou z bezpečnostních důvodů odděleny od ostatních strojů tímto plotem.

Kolik má zdejší ŠVS zaměstnanců?

Žáků v učebních oborech bývá v průměru šedesát, ale školou ročně projde zhruba 200 odsouzených. A pracuje s nimi šest zaměstnanců. Tři učitelé odborných předmětů s titulem inženýr, jeden učí jazyky a humanitní předměty; má vystudovanou filozofii a zbylí jsou dva mistři s maturitou ve strojírenských oborech. Jsme zařazení podle školského zákona jako pedagogičtí pracovníci, takže jsme škola jako každá jiná a tato kritéria musíme splňovat. Takže dneska, 18. listopadu, máme zrovna ředitelské volno, jako většina dalších škol, a proto tady nevidíte žáky. A během dvou měsíců letních prázdnin si buď vybíráme dovolenou, nebo provádíme údržbu prostor, která nejde dělat za provozu během roku. Třeba letos o prázdninách jsme vybudovali učebnu pro CNC obrábění, kde odsouzení používají k obrábění i počítačovou techniku.

Během hovoru jsme se přesunuli do části školy určené pro teoretickou výuku, kde katr nahradila katedra. Slýchávají zdejší žáci také klasické školní zvonění?

V těchto třídách sice nezvoní, ale často se stane, že žáci přijdou pozdě do vyučování. Potom si vymyslejí všechny možné výmluvy asi jako kdekoliv jinde. Opět to jsou prostory, které si upravují samotní odsouzení. Například jedna ze tříd vznikla propojením tří cel. Ve vedlejší učebně s počítači se vyučují teoretické předměty, ale žáci zde mohou i samostatně studovat ve svém volnu. Internet tady sice nenajdete, ale počítače jsou propojeny se školní sítí. Žáci zde najdou veškerou literaturu, se kterou se při hodinách pracuje, a pokud třeba na hodinách chybí, tak se tady sami doučují. Co se zkoušení týká, tak preferují písemné zkoušení, protože mnozí mají problém mluvit před ostatními.

Zabavujete také taháky?

Taháky mají všichni a to byste nevěřili, jak je to od katedry vidět, kdo všechno je má. Ale já taháky toleruji, protože když už si je někdo udělá, znamená to, že se na učení opravdu podíval a něco pro zkoušení udělal.

Někteří studenti se zde učí i vázat knihy. Co všechno musejí zvládnout?

V knihárně začínají lepenými bloky a končí koženou vazbou. Jsme rádi za vyřazené papíry, třeba i formuláře. Odsouzení se na tom mohou učit. A když máme nějaké použitelné výrobky, které se hodí pro další použití, tak je můžeme poskytnout. Třeba jako tyto barevné točené bločky, které posloužily dětem v Jičíně v rámci dětského dne. A některé stroje mají i zajímavé názvy. Tady vidíme například drátošičky, které sešívají vazbu knih.

Kde stroje sháníte? Předpokládám, že na nové se teď peníze těžko najdou.

Většinou to jsou vyřazené stroje z bývalých učilišť nebo pracovišť, které si tady poté rozebereme, vyčistíme, vykytujeme, upravíme

První náměstek ministra spravedlnosti Daniel Volák říká:

Markéta Prunerová

Ředitelské návrhy na podmíněná propuštění mohou věznicím pomoci

Pracovních jednání se celkem zúčastnilo cca 70 soudců, 51 státních zástupců, 61 pracovníků PMS ČR a ředitelů všech 36 vazebních věznic a věznic.

V současné době se zpracovává vzorový návrh ředitelský na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody podle ustanovení § 88/2 trestního zákoníku.

Říjen a část listopadu byly ve znamení pracovních jednání justičních partnerů v rámci uplatnění § 88 odst. 2 trestního zákoníku. Seminářů o podmíněném propuštění před výkonem poloviny uloženého trestu odnětí svobody se v celkem sedmi krajích účastnili místně příslušní zástupci Vězeňské služby ČR, Probační a mediační služby ČR, soudci a státní zástupci pod záštitou ministerstva spravedlnosti.

Co bylo cílem těchto setkání?

Cílem bylo projednat aplikační problémy tohoto ustanovení, které je součástí právního řádu od 1. 1. 2010, nicméně doposud téměř nebylo užíváno. První impulzy toho, že ředitelé začínají tento institut využívat, se objevily až po poradě všech ředitelů vazebních věznic a věznic letos v červnu, na které jsme tento problém poprvé podrobněji diskutovali. Následně začaly návrhy od některých ředitelů chodit, aniž by čekali na dopracování příslušné metodiky, a za to jim děkuji.

Když se ohlédnete za jednotlivými semináři, cítil jste vstřícnost od zúčastněných?

Ta diskuse byla otevřená a rozhodně jsem cítil vstřícnost k tomu, že by návrhům soudci i státní zástupci rádi vyhověli. Stanovili jsme dvě zásadní kritéria ze zákona podle § 88 odst. 2 těchto takzvaných ředitelských návrhů. Jednak to, že osoba byla odsouzena pro přečin, a jednak vzorné plnění povinností odsouzeného. Ředitel věznice tato dvě zákonná kritéria garantuje. Potom je tady prognóza řádného budoucího života odsouzeného, další zákonné kritérium podle trestního zákoníku, a to by měla ve své podrobné zprávě garantovat probační a mediační služba. Tedy mimo jiné doporučit soudu, jaké z těchto opatření by bylo nejadekvátnější, zjistit víc o osobní situaci odsouzeného a zda je možno například uložit kvazitrest domácího vězení nebo kvazitrest obecně prospěšných prací.

Je cílem těchto seminářů ulevit přeplněným věznicím?

Spíš to vidím jako jedno z mnoha dílčích opatření, jako jakýsi malý pojistný ventil, kterým by se dalo přeplněným věznicím trochu pomoci. Teď

po absolvování seminářů vidím, že se podle těch nejjednodušších kritérií může v každé věznici vytipovat několik desítek osob, ale ti, kteří si ředitelský návrh zaslouží, to jsou jednotlivci. Pokaždé se ale diskuse stočila i k aplikaci trestu domácího vězení a spuštění elektronického monitorovacího systému.

Máte teď zpětnou vazbu od ředitelů věznic nebo od soudců?

Určitě ano a výrazně většinově pozitivní. Připravujeme shrnutí důležitých námětů, návrhů a také některých koncepčních východisek s ohledem na další vývoj vzájemné spolupráce při uplatňování institutu podmíněného propuštění. Vlastně samotné semináře byly zpětnou vazbou k tomu, že doposud nebylo ustanovení § 88 odst. 2 využíváno. Semináře byly přínosné i proto, že na nich zazně-

lo mnoho zajímavých i legislativních námětů. Například otázka zjednodušení vyhošťování nebo aby soudci nemuseli osobně vyslýchat odsouzené u přeměn, čímž by se ulevilo eskortám, zajímavá je otázka dekriminalizace některých trestných činů.

Už se někdy v minulosti stalo, že by k jednomu stolu sedli zástupci těchto čtyř složek?

Nestalo, nebo alespoň ne takto plošně, kdy se sešli ředitelé věznic, soudci, státní zástupci a probační úředníci. I samotní soudci velmi kladně kvitovali tyto semináře, ujasnění si, jak jedna složka druhé může pomoci a co také jedna od druhé může očekávat. Dokonce někteří z účastníků říkali, že to byla jejich životní příležitost poprvé se v tomto složení sejít a odborně mluvit o jednom uceleném tématu takto dopodrobna. Generální ředitel VS ČR Jiří Tregler vždy velmi otevřeně informoval o problémech současného vězeňství a z jeho úst to také soudci i státní zástupci brali jinak, než když si to přečtou v novinách. Také za vězeňskou službu pravidelně přednášel ředitel odboru výkonu vazby a trestu Pavel Horák, kterému patří speciální poděkování za to, jak přesvědčivě dokázal odprezentovat postoje vězeňské služby.

Součinnostní cvičení: Dálnice 2011

Markéta Zimová

Toho dne, v pátek 14. října, svítilo podzimní slunce, ale přesto už byla pořádná zima a foukal silný ledový vítr. V koloně havarovaných aut, která zcela zablokovala jízdní pruhy na rychlostní silnici R 46, uvázlo mnoho vozidel včetně eskortního autobusu Vazební věznice Olomouc, přepravujícího vězněné osoby...

V 9.30 hodin přijímá linka tísňového volání informaci od několika osob, které telefonovaly z místa hromadného střetu vozidel. Operační středisko hasičského záchranného sboru situaci vyhodnocuje jako mimořádnou událost. Na místo jsou vyslány jednotky hasičů, policie a zdravotníci, a to z obou směrů, tedy jak od Olomouce, tak od Vyškova. První informace získané na místě však nevěstí nic dobrého... Jsou povolány další síly a záchranné prostředky. Nasazen je také vrtulník letecké služby Policie ČR, aby zajistil monitorování místa dopravní nehody. Zajišťuje se odklon dopravy.

Vězeňská služba ihned po uvíznutí v koloně zaujímá kruhové střežení eskortního autobusu a o celé situaci informuje operační středisko Vazební věznice Olomouc. Na místo nehody jsou z vazební věznice vyslána náhradní eskortní vozidla, do kterých

budou eskortované osoby přeloženy. Mezitím záchranáři na místě dopravní nehody poskytují první pomoc zraněným, zatímco hasiči likvidují požár vozidel. Stále fouká silný ledový vítr, zraněné osoby jsou zakrývány dekou a vším teplým, co je po ruce. Na místě přilétají vrtulníky letecké zdravotní záchranné služby. Záchranáři pátrají po vážně zraněných osobách a spolu s hasiči je vyprošťují z vraků, ošetřují a připravují k transportu. Na místě nehody je zřízen krizový štáb, který celou činnost koordinuje. Všechny složky integrovaného záchranného systému intenzívně konzultují organizaci náročného zásahu.

Přistupuje se k evakuaci osob z vozidel stojících v koloně. Na místo zásahu se dostavuje psycholog, který poskytuje krizovou intervenci. Motoristé v koloně jsou informováni o situaci a o jejím předpokládaném vývoji.

Eskorta je na místě

To už ale přijíždí eskortní vozidla vězeňské služby, která se dostávají k uvízlému autobusu. Eskortovaní obvinění a odsouzení jsou přemísťováni do přistavených vozidel a odvázeni zpět do vazební věznice. Po provedení prioritní záchranné zdravotní pomoci lidem následují činnosti směřující k postupnému zprovoznění průjezdu dálnice. Za pomoci těžké vyprošťovací techniky jsou odstraňována havarovaná vozidla...

Toto vše naštěstí proběhlo pouze na prostějovském vojenském letišti, a to v rámci součinnostního cvičení složek integrovaného záchranného systému. Celou akci zahájil hejtman Olomouckého kraje Martin Tesařík. Cílem likvidace simulované dopravní nehody bylo prověření koordinace záchranných prací, řízení dopravy a spolupráce a připravenosti jednotlivých složek záchranného systému včetně hasičů, policie, zdravotnické záchranné služby a také vězeňské služby či celní správy.

Cílem vězeňské služby bylo v rámci tohoto taktického cvičení procvičit součinnost se složkami integrovaného záchranného systému a prověření zajištění bezpečnosti uvízlého eskortního vozidla a způsob přeložení eskortovaných osob do náhradních vozidel. Činnost vězeňské služby komentoval ředitel Vazební věznice Olomouc Jiří Ruprecht, po celou dobu byl také přítomen ředitel odboru vězeňské a justiční stráže generálního ředitelství VS ČR Petr Vík.

Celý průběh cvičení byl komentován a bylo ho možné zhlédnout online na webu Hasičského záchranného sboru Olomouckého kraje a živými vstupy na ČT 24.

Malování ve věznici

Ve Věznici Horní Slavkov se v současné době realizuje kurz umělecko výtvarných aktivit v rámci projektu o.s. Krásno – Umění z vězení – Arrest Art. Cílovou skupinou jsou zejména odsouzení, kteří se mohou dlouhodobě věnovat rozvoji svého talentu, protože se jim neblíží v dohledné době návrat do občanského života. Projekt je zaměřen především na možnosti zdokonalovat se v nácviku trpělivosti a objevovat světlé stránky své osobnosti.

Odsouzení nejprve absolvovali talentové zkoušky, které byly sestaveny z pohovoru a ukázky vlastní práce. První setkání byla odstartována v počtu deseti vybraných osob již v měsíci srpnu a ukončena budou v prosinci 2011. Díla, která odsouzení vytvářejí, jsou postupně umísťována na webových stránkách www.umenizvezeni.cz, kde si je zájemci mohou koupit. Vzhledem k tomu, že autoři jsou ve výkonu trestu odnětí svobody, jejich anonymita zůstává zachována. Vytvořená díla jsou prezentována pod přezdívkou a zároveň nabízena k možnému zakoupení. Výtvarníci používají různé techniky, od kresebných přes klasické malířské, jako je třeba olej nebo akryl na plátně, až po různé sochařské techniky jako keramiky nebo dřevěná montáž.

Kurz skupiny výtvarníků bude v prosinci 2011 završen výstavkou ve vstupní hale věznice, na níž se mohou kromě zaměstnanců věznice podívat i lidé, kteří navštěvují odsouzené. V lednu 2012 bude zorganizována výstava v Městském kulturním středisku v Horním Slavkově a následně společně s obrazy odsouzených z Věznice Kynšperk je plánována vernisáž v Karlových Varech. Vzhledem ke skvělé spolupráci s občanským sdružením Krásno bude v počátku roku 2012 zahájen ve věznici řezbářský kurz v délce trvání tři měsíce. Vybranou skupinu bude vyučovat odborník v řezbářském řemesle. Předpokládaný počet absolventů kurzu je deset až dvanáct odsouzených.

Jak to vidí Anděl

Mikulášská besídka je nejkrásnější věcí, které se já, jako anděl, účastním ještě společně s Mikulášem a čertem.

Stejně jako v loňském roce i letos jsme zavítali mezi děti zaměstnanců olomoucké vazební věznice. Během nedělního odpoledne jsme slyšeli spoustu říkanek, básniček i písniček. Každé dítě jsme samozřejmě obdarovali balíčkem plným sladkostí. A protože máme děti rádi, tak jsme pro ně ještě připravili různé soutěže a dovednostní hry.

Nejvíce mne potěšily obrázky, které mi děti nakreslily a na kterých jsem byla já – anděl. Velkou radost jsme také měli z hojné účasti, sešlo se tedy skoro padesát dětí – od těch nejmenších, které se letos teprve narodili, až po ty téměř desetileté. A tou největší odměnou pro mne, čerta a Mikuláše byly rozradostněné oči malých dětí.

...Být andělem je skvělé.

-anděl-

Generální ředitel ocenil dozorce z vazební věznice Praha-Pankrác

PRAHA 22. listopadu (VS ČR) – Generální ředitel Vězeňské služby ČR Jiří Tregler ocenil pět dozorců z Vazební věznice Praha Pankrác. Příslušníci zasahovali při požáru, který na cele úmyslně založil jeden z odsouzených.

Vězeň založil požár uvnitř cely hned za celovými dveřmi, hořely například oděvy, lůžkoviny či matrace. Dveře se následkem vysokého žáru roztáhly a nebylo možné je ihned otevřít. Přesto se dozorcům podařilo s pomocí kladiv a páčidel dveře během několika minut vyrazit a vězně, který byl uvnitř, zachránit.

Vzhledem k rozsahu a charakteru požáru byl odsouzený bezprostředně ohrožen na životě, navíc hrozilo rozšíření požáru do dalších prostor. Tomu ale díky včasnému a efektivnímu zásahu ocenění příslušníci zabránili.

Vězeň, odsouzený za majetkovou trestnou činnost, který celu zapálil, byl již dříve zbaven způsobilosti k právním úkonům v plném rozsahu. Chová se značně impulzivně, agresivně a nevypočitatelně, což spolu s jeho diagnostikovaným výrazně podprůměrným intelektem a značnou tělesnou silou a velikostí představuje výrazné bezpečnostní riziko jak pro další odsouzené, tak i pro zaměstnance vězeňské služby. Jedná se o osobu vyžadující zvláštní zacházení ve specializovaném zařízení.

map

Ministr předal vyznamenání zasahujícím příslušníkům

Ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil předal 7. listopadu v plzeňské věznici vyznamenání trojici příslušníků vězeňské služby, kteří zasahovali v noci 5. října, kdy do prostoru věznice násilím pronikli dva muži v osobním autě. Vyznamenání udělil strážným věznice generální ředitel VS ČR Jiří Tregler, který se dnešního slavnostního aktu rovněž zúčastnil.

Ministr Pospíšil během aktu zdůraznil, že se jednalo o nebezpečný útok proti věznici, který zasahující příslušníci opravňoval k užití střelných zbraní. „Oni se však přesto rozhodli zbraně nepoužít a tím vlastně oběma útočníkům zachránili život,“ ocenil ministr a poděkoval přitom strážným věznice za to, že se incident obešel bez zranění. Generální ředitel VS ČR Jiří Tregler dodal, že v okamžiku samotného útoku nebylo totiž jasné, kolik je ve voze osob a zdali nejsou ozbrojeni.

Jiří Tregler rovněž informoval přítomné novináře o připravované rekonstrukci hlavního vstupu do věznice, kterým oba útočníci pronikli do objektu. Tato rekonstrukce by se měla uskutečnit v první polovině příštího roku a neměla by nijak narušit historický vzhled věznice, pocházející z 19. století. Rekonstrukce vjezdu do borské věznice byla připravena ještě před říjnovým útokem a navazuje na rozsáhlou rekonstrukci zdejší ohradní zdi, která se uskutečnila v uplynulých

měsících.

Bránu věznice prorazila večer 5. října dvojice mužů v osobním automobilu. Útočníkům se podařilo dostat do prostoru nádvoří věznice, kde je zneškodnili strážní věznice a předali Policii České republiky. V souvislosti s oceněním zasahujících příslušníků vyznamenal dnes generální ředitel Tregler také ředitele plzeňské věznice Petra Folka.

rob map

Ilustrační foto VV Olomouc, Dánice 2011

Gabriela Šafářová

Program pro pachatele dopravních nehod

Napadá vás někdy, když třeba jedete autem do práce, do jak nebezpečných situací se dostáváte? Proč vám občas připadá, že ostatní účastníci dopravy používají dopravní prostředek způsobem, který vzbuzuje oprávněné obavy, že se snaží ublížit buď sobě, nebo někomu jinému? A co když se skutečně něco stane, dopravní nehoda zasáhne vás nebo vašeho blízkého... Co se stane s viníkem, který způsobí závažnou dopravní nehodu? Může být odsouzen, jistě, ale co dál?

Doposud byl takový člověk podroben standardnímu výkonu trestu odnětí svobody, buď ve věznici s dohledem, nebo s dozorem. Ale pracoval s ním někdo na řešení jeho problému, který ho přivedl za mříže?

Vězeňská služba ve spolupráci s Centrem dopravního výzkumu v současné době připravuje intervenční program pro odsouzené, jejichž delikt souvisí s problémovým průběhem řídičské praxe. Jde o pachatele závažných dopravních nehod, odsouzené páchající přečin ohrožení pod vlivem návykové látky (v souvislosti s řízením moto-

rového vozidla), případně maření výkonu úředního rozhodnutí (taktéž v souvislosti s dopravou).

Program by měl být realizován ve dvou věznicích – ve Věznici Pardubice a ve Věznici Odolov pro odsouzené zařazené v dozoru a účast v něm by měla být prozatím dobrovolná. Naší představou je, že se bude konat dvakrát ročně pro skupiny osmi lidí. Hlavním cílem programu je změna problémového chování řidiče, které vedlo k dopravnímu přestupku či trestnému činu v dopravě, a směřuje k formování postojů a osvojení způ-

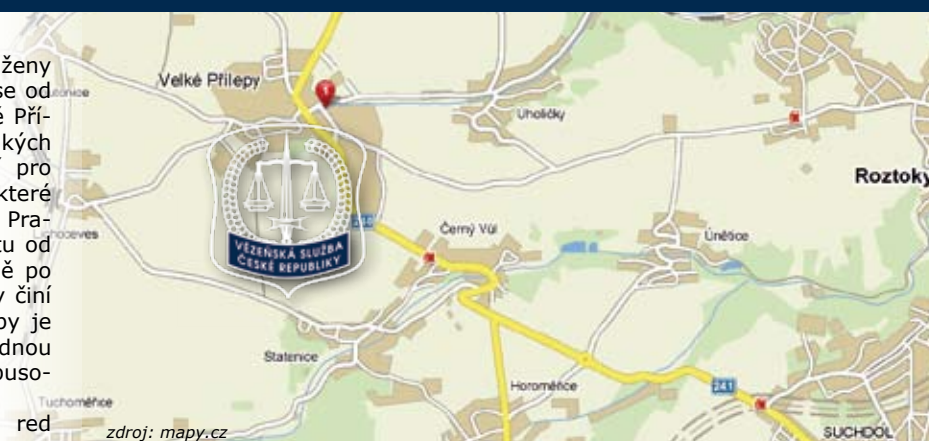
sobů chování nutných pro bezpečné řízení s cílem minimalizovat opakování páchaní trestných činů v budoucnosti.

Ve spolupráci s Centrem dopravního výzkumu byly proškoleny dva čtyřčlenné týmy lektorů – po jednom z každé věznice. Ty teď připravují realizaci a standardizaci intervenčního programu tak, aby byl přínosný z hlediska snižování rizika recidivy a přispíval tím k ochraně společnosti, tj. nás, účastníků silničního provozu.

*Autorka je psychologka
Věznice Odolov*

Vězeňská služba otevře nové oddělení pro ženy

Nové oddělení určené pro ženy s kapacitou necelých 150 míst se od 1. ledna 2012 zřídí v obci Velké Přílepy nedaleko od Prahy. Ve Velkých Přílepech tak vznikne oddělení pro výkon trestu odsouzených žen, které bude součástí Vazební věznice Praha – Ruzyně. Vzdálenost objektu od Vazební věznice Praha – Ruzyně po silnici 240 je 11,8 km, čas jízdy činí asi 17 minut. Obec Velké Přílepy je velmi dobře dostupná i hromadnou dopravou, a to pražskou autobusovou linkou 316.

red zdroj: mapy.cz

Ondřej Chotěnovský

získal ocenění za 120 odběrů krve

Vrchní dispečer provozu IC/ICT vězeňské služby z Vězeňské služby Olomouc Ondřej Chotěnovský získal letos v říjnu Zlatý kříž Českého červeného kříže 2. stupně za 120 odběrů krve. Chotěnovský, který patří k dlouholetým dárcům krve, má nyní za sebou více než 150 odběrů, čímž útočí na nejvyšší ocenění v této oblasti, Zlatý kříž prvního stupně, který se uděluje za 160 odběrů. Toho by mohl dosáhnout napřesrok v lednu.

Ondřej Chotěnovský by rád vyzval své kolegy z vězeňské služby, příslušníky a občanské zaměstnance, aby se k němu připojili a darovali podle svých možností krev. Ke gratulantům se připojila také ředitelka odboru informatiky generálního ředitelství VS ČR Lenka Stupková (na snímku).

red

Úklid v okolí známého hradu Krakovec na Rakovnicku provádějí letos odsouzení z Věznice Drahonice. Jejich úkolem je ve spolupráci s kastelánem Jiřím Sobkem vyčistit stráně pod hradem od náletových dřevin a odpadků, které sem naházeli nepořádní turisté. Větve a kmínky stromů, které jim kastelán prořezává motorovou pilou, vězňové snášejí na hromady a pálí. Práce v nepřístupném příkrém svahu je fyzicky náročná, ale odsouzení si ji pochvalují. Shodují se, že jsou rádi, že se mohou alespoň na chvíli dostat do přírody a na vzduch, a navíc dělat práci, která je vidět a která má smysl. Také se těší na klobásu a limonádu, kterou jim hradní pán Jiří Sobek v poledne ze svého skromného hradního rozpočtu koupí. Pokud by měl okolí hradu čistit sám, zabralo by mu to několik týdnů, takto s pomocí vězňů to zvládne během několika dnů. S prací vězňů i s jejich pracovním nasazením je Jiří Sobek nanejvýš spokojený. „Udělají tu kus práce a velmi mi to pomůže,“ chválí si trojici odsouzených kastelán. „Nemám vůči nim žádné předsudky, jedná

Vězňové z Drahonic pomáhají na Krakovci

s každým úplně stejně. Musím říct, že spolu vycházíme dobře,“ dodává. Letos pracovali drahoničtí vězňové na Krakovci asi třikrát, v uplynulých letech zde pomáhali odsouzení z Věznice Oráčov. Hrad Krakovec, pocháze-

jící z konce 14. století, je známý jako poslední působiště Mistra Jana Husa před jeho odchodem do Kostnice a také jako místo, kde se natáčel film Ať žijí duchové.

rob map

Vězňové vyrobili betlém

Stavět betlémy patří k nejrozšířenějším vánočním zvykům a současné vánoční výstavy betlémů ukazují, že tato tradice stále u nás přetrvává. Myšlenka vyrobit betlém ve věznici není nová. Již v minulosti odsouzení ve Věznici Horní Slavkov betlémy stavěli a prezentovali je na výstavě, která byla součástí vánočních trhů v Horním Slavkově.

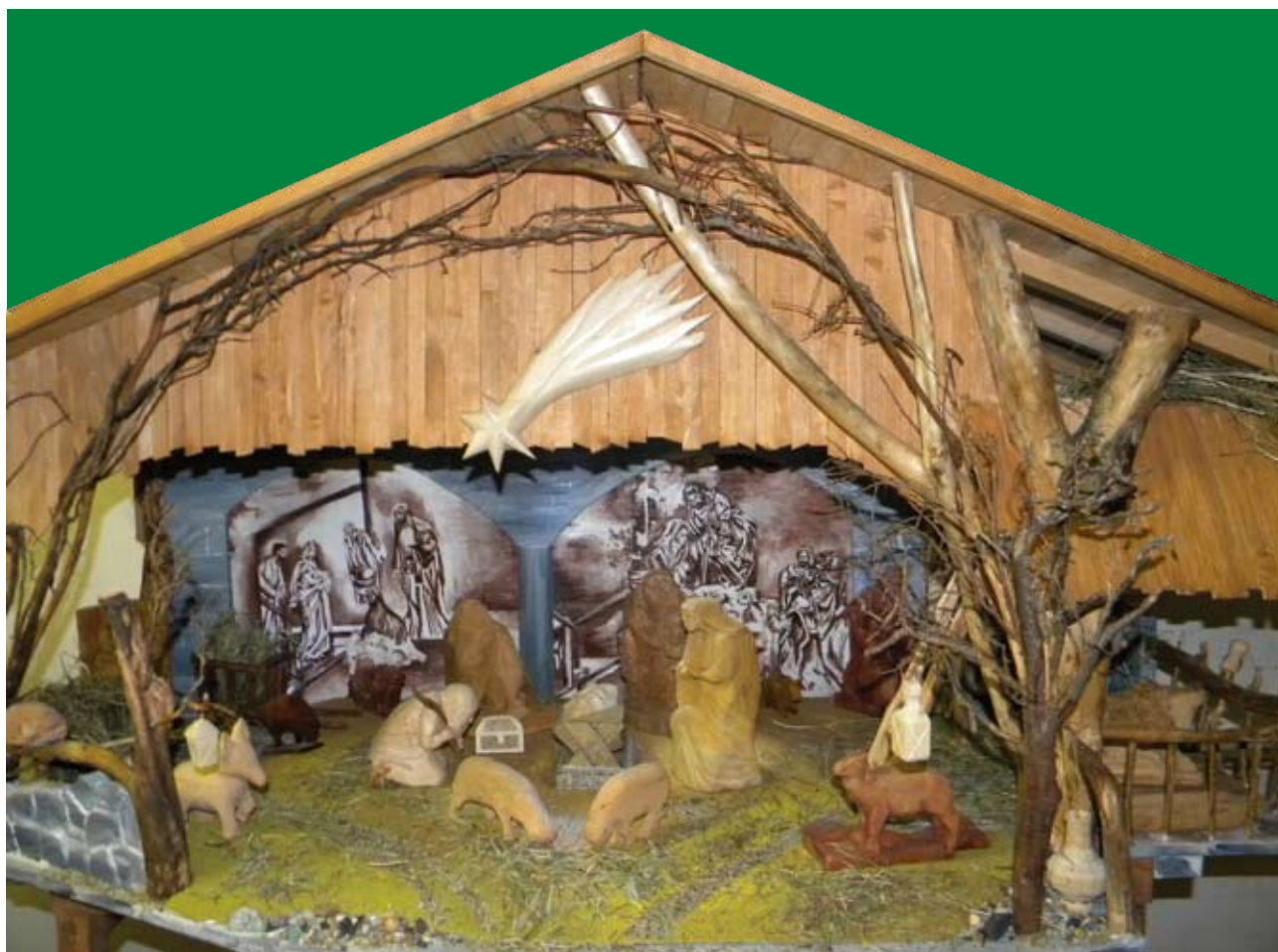
Při rukodělných aktivitách v rámci programu zacházení s odsouzenými byl ve věznici vyroben další betlém z přírodního materiálu. Vznikl po šesti týdnech trpělivé práce čtveřice odsouzených za pomoci a odborného vedení vychovatele oddělení výkonu trestu Jaroslava Kuncla. Jako podklady sloužily tvůrcům předlohy fotografií a vlastní fantazie. Základním materiálem bylo lipové dřevo, z něhož byly vyřezány postavičky. Dalšími stavebními prvky byly různé další přírodniny jako například kořeny, větve

či seno, ale i třeba osvětlovací diody. Betlém vznikl díky zručnosti odsouzených, odbornému vedení vychovatele a rovněž zásluhou projektu Pomůžeme ti pracovat, jehož realizátorem je Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s. a od něhož věznice získala prostředky na vybavení truhlářské dílny. Veřejnost si může betlém prohlédnout v Městském kulturním středisku v Horním Slavkově. Tam bude vystaven opět na výstavě provázející místní letošní vánoční trhy.

Biblický příběh o narození chudého dítěte ve chlévě, o solidaritě nemajetných, spěchajících se svými dary ve snaze pomoci tomu potřebnějšímu, než jsou oni sami, je blízký lidským srdcím. Nejčastěji uváděným impulsem pro vznik betlémů je čin svatého Františka z Assisi. Legenda praví, že toužil prožít vánoční noc prostě, stejně jako při narození Ježíška v Betlémě. A tak v jeskyňce u vsi Greccio postavil v r. 1223 jesle, přivedl k nim volka a oslíka a tam sloužil mši, při níž se mu zjevil Jezulátko.

Pal

Úsporná opatření ve věznicích

Jedním ze způsobů jak překonat nepříznivou finanční situaci ve státní správě jsou úsporná opatření, která se přijímají jednak centralizovaně a jednak individuálně v jednotlivých organizačních jednotkách, v našem případě ve věznicích a vazebních věznicích. Následující článek je přehledem nejdůležitějších či nejzajímavějších úsporných opatření, která ředitelé věznic přijali. Rozličná opatření vedoucí ke snížení provozních nákladů, ale také související s přeplněností věznic, jsou příkladem, jak se vězeňská služba vypořádává s nepříznivou situací v oblasti veřejných financí.

Bělušice

Ve věznici byla přijata úsporná opatření, tak aby se snížily náklady na spotřebu elektrické energie, a v této souvislosti bylo přehodnoceno využívání všech elektrospotřebičů, jak zaměstnanci tak i odsouzení. Dále byla přesunuta lůžková část zdravotnického střediska do prostor uzavřeného oddělení a po provedené rekonstrukci bývalých prostor lůžkové části vznikla ubytovna s kapacitou 40 odsouzených. Na ubytovně č.1 byla zrušena kancelář pro vychovatele a byla přebudována na ložnici pro čtyři odsouzené. Ve věznici se dále připravuje rekonstrukce dalších prostor, tak aby byla navýšena kapacita o 20 míst.

Brno

Vzhledem ke specifickému charakteru oddělení zajišťujícímu výkon vazby ve Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno nelze jakýmkoliv způsobem úprav zvýšit ubytovací kapacitu. V ústavu pro výkon zabezpečovací detence disponující kapacitou 48 míst je momentálně umístěno 14 chovanců. Vzhledem k náročné činnosti spojené se zajištěním léčebné, psychologické, vzdělávací, pedagogické, rehabilitační a terapeutické činnosti s chovanci umístěnými v tomto ústavu, a to zejména vzhledem k obsahu zákona o výkonu zabezpečovací detence, není možné zvýšení ubytovací kapacity tohoto ústavu.

Břeclav

Ve Věznici Břeclav byla odsouzeným omezena možnost prátl na ur-

číté dny a hodiny, dále bylo omezeno sprchování teplou vodou a současně byly nainstalovány časové spínače na jednotlivé sprchy. Odsouzeným bylo dále omezeno povolování televizních přijímačů na ložnice nebo cely, snížen počet počítačů, stereopřehrávačů a akvárií. Uskromnit se zde musejí i zaměstnanci, byli sestěhováni do menšího počtu kanceláří a z ušetřených prostor vznikne nové oddělení. To znamená zhoršení pracovních podmínek pracovníků vězeňské služby. Dále zde byl snížen počet světel na chodbách a provedena opatření ke snížení nákladů na korespondenci. Místní korespondenci roznášejí na adresy pracovníci věznice, dopisy adresované jednomu úřadu se posílají najednou ve velké obálce.

České Budějovice

Ve Vazební věznici České Budějovice byly omezeny jízdy služebními vozidly, ty se buď efektivně slučují anebo se místo nich využívá hromadná doprava či proplácená přeprava soukromými vozidly. Českobudějovická věznice, stejně jako mnohé ostatní, přijala řadu opatření k omezení nákladů kancelářského provozu, ke slovu se opět dostávají faxy, nahrazující zaslání fyzické korespondence. Svůj comeback zde zažívají i známé vězeňské tepláky, které se využívají pro základní vystrojení odsouzených. Ti jsou pak po ukončeném pobytu v přijímacím oddělení dovystrojeni vězeňským oděvem. Stav výstrojních součástí vězňených osob se nyní před jejich případným vyrazením pečlivě posuzuje a vyrazené součásti oděvů se pak dále využívají k úklidu.

Drahonice

Úspory na spotřebě energií budou ve Věznici Drahonice činit v roce 2011 asi 100 tisíc korun, z toho asi 60 tisíc korun na elektrické energii a vodě, zbytek se týká pohonných hmot (slučování jízdy, spolupráce v dopravě s okolními věznicemi, využívání hromadné dopravy na porady a školení z Prahy). V rámci nejmenšího rozpočtu mezi věznicemi dochází ke zvažování každého výdaje a šetření a omezování výdajů na míru nezbytnou k zajištění chodu věznice se projevuje také tím, že věznice hospodaří s přiděleným rozpočtem bez mimořádných požadavků na navýšení rozpočtu. V roce 2011 se podařilo navýšit kapacitu věznice celkem o 15 míst, a to změnou užívání a úpravami některých prostor ve věznici. Kapacita tak vzrostla z 212 na 227 míst.

Heřmanice

Úsporná opatření ve Věznici Heřmanice se týkají například instalace elektromagnetických ventilů regulujících spotřebu ústředního topení či teplé vody. Dále bylo ve věznici redukováno množství elektrických spotřebičů, které mohou mít odsouzení u sebe, a na polovinu bylo také omezeno osvětlení pochůzkových tras. V budově byla také instalována svítidla s menší energetickou náročností. V Heřmanicích se podařilo snížením kapacity lůžkové části ošetřovny získat 26 ubytovacích míst, nové dispoziční řešení skladovacích prostor v hospodářském objektu umožnilo vybudování výstupního oddělení s kapacitou 22 míst a nakonec zrušením pěti kulturních místností bylo získáno 30 nových ubytovacích míst.

Horní Slavkov

Ve Věznici Horní Slavkov byla přijata opatření k regulaci spotřeby teplé užitkové vody a elektrické energie. Týká se to zejména zavedení režimu pro zapínání elektrických zásuvek na celách a chodbách a podobně. Zásuvky na celách jsou zapínány pouze v době ranní osobní hygieny a odsouzeným je zakázáno využívat zásuvky pro ohřev vody na výrobu teplých nápojů. Zásuvky v ostatních prostorách pro odsouzené jsou zapínány pouze v souladu s plněním programů zacházení, aktivit, kroužků a rozpisu sledování televize. V rámci výchovného procesu byly do sledování úspor energie a dodržování úsporného režimu zapojeni i vybraní odsouzení. Věznice nepřijímala žádná opatření v souvislosti s rušením prostor například kulturních místností. V roce 2009 byla navýšena ubytovací kapacita o 34 míst, a to rekonstrukcí nevyužitých lůžkových částí ošetřovny zdravotnického střediska.

Hradec Králové

Vedení Vazební věznice Hradec Králové přijalo již v roce 2010 několik vlastních organizačních a technických opatření směřujících ke snížení spotřeby všech druhů energií. V objektu Samostatného oddělení výkonu trestu s dohledem na Pouchově byla na obou ubytovnách odsouzených provedena montáž elektromagnetického ventilu na teplou užitkovou vodu. Nastavení časového režimu spouštění teplé vody ovládají pouze odpovědní zaměstnanci. Tím bylo zamezeno nekontrolovatelnému čerpání teplé vody odsouzenými. Za účelem docílení úspory elektrické energie provedla vazební věznice rekonstrukci elektroinstalací na obou ubytovnách odsouzených na Pouchově s cílem možnosti vypínání zásuvkového okruhu. Tento okruh je zapínán pro účely uspokojování práv odsouzených vždy ve stanovenou dobu. Ve společných prostorách a chodbách objektu vazební věznice byla provedena výměna dosavadních žárovek a zářivek za úsporná. Nezanedbatelných úspor lze dosáhnout i v oblasti vytápění objektu vazební věznice. V současné době je vazební věznice napojena na výměník tepla umístěný taktéž v nedaleké léčebně dlouhodobě nemocných a režim vytápění vazební věznice je závislý na režimu realizovaného správy nemovitostí. Vytápění objektu manuálně reguluje energetik vazební věznice dle aktuálních klimatických podmínek. V souvislosti s kapacitami pro obviněné a odsouzené prostorová opatření a organizační úpravy v tomto okamžiku již neřešíme. V předchozím období jsme v této souvislosti rušili zdravotní cely, lůžkovou část pro nemocné odsouzené a tzv. počítačovou

učebnu. Na druhou stranu jsme pro potřeby zejména obviněných zřizovali kulturní a víceúčelové místnosti. Výsledkem všech těchto opatření bylo to, že jsme ve výsledku příliš nesnížili celkovou ubytovací kapacitu vazební věznice. V současné době není naše vazební věznice příliš přeplněna, a kdyby bylo nejhůře, máme v rezervě právě tyto kulturní místnosti, kde by se dalo umístit až asi 50 vězňů osob.

Karviná

Věznice Karviná realizuje úsporná opatření tak, aby se co nejméně dotkla odsouzených. Opatření se týkají hlavně technických úprav a rekonstrukce dvou koupelen tak, aby mohli dozorcí s pomocí časového spínače regulovat odsouzeným průtok teplé vody při koupání. Tento systém se ve věznici osvědčil a do budoucna plánujeme podobnou rekonstrukci i ve zbylých dvou koupelnách. Ve vztahu k ubytovacím kapacitám se zde zatím nemusely rušit žádné prostory určené pro aktivity odsouzených. Do konce kalendářního roku bude v prostorách bývalých kanceláří ekonomického oddělení a samostatného referátu personálního vybudována nová ubytovna pro odsouzené v dohledu s plánovanou kapacitou 19 osob.

Mírov

Ve Věznici Mírov se provádějí standardní opatření k úspoře energií a nakupují se pouze věci nezbytně nutné pro zajištění chodu věznice. V rámci navýšení ubytovací kapacity věznice se přestavuje zdravotní středisko, kde vzniknou tři nové cely určené pro 15 odsouzených v režimu s dozorem.

Nové Sedlo

Věznice Nové Sedlo patří k těm, kde úsporná opatření komplikuje vysoká přeplněnost, ta v současné době dosahuje 120%. I vzhledem k tomuto stavu je dodržována stanovená minimální plocha pro jednoho odsouzeného. Nejsou prováděna opatření ke zvýšení ubytovací kapacity jako například přeměna kulturních místností na ložnice. Ve věznici nebyla přijata žádná úsporná opatření, která by se přímo dotýkala odsouzených. Ti se mohou nadále sprchovat jedenkrát až dvakrát týdně, odsouzení, kteří pracují, se mohou sprchovat každý den. Rovněž jsou dodržovány pravidelné termíny výměny prádla a oděvních svršků, probíhá pravidelné praní a čištění prádla. V rámci úsporných energetických opatření přijatých asi před dvěma roky byly staženy pračky z ubytoven a v současné době je pračka pouze na předvýstupním oddělení.

Odolov

Věznice Odolov chystá navýšení ubytovací kapacity, bude tomu však předcházet kompletní rekonstrukce kuchyně a stravovacího provozu, která byla zahájena v listopadu a měla by trvat až do března. Kuchyně aktuálně nevyhovuje hygienickým podmínkám z důvodu malé kapacity. Celý stravovací provoz bude rozšířen tak, aby vyhovoval všem podmínkám. To umožní rozšířit kapacitu asi o 100 míst na hodnotu 400 odsouzených.

Olomouc

V souvislosti s narůstajícím počtem vězňů osob byla ve Vazební věznici Olomouc přebudována původní cela, dosud sloužící jako kulturní místnost oddělení vazby, zpět na ubytovací celu pro obviněné. Touto změnou se získala dvě ubytovací místa. Prostory pro realizaci aktivit s vězni nebyly omezeny. K dispozici je nadále terapeutická či víceúčelová místnost a také tělocvična. Obdobné opatření se provedlo i na oddělení pro odsouzené trvale za-

řazené k výkonu trestu odnětí svobody v typu dozor. Zde se na ložnici přebudovala samoobslužná místnost a tím se získala tři nová místa. Možnosti odsouzených využívat vybavení této samoobslužné místnosti se nijak neomezily, neboť zařízení bylo přemístěno do kulturní místnosti. Ta je dostatečně velká, aby zabezpečila i realizaci samoobslužných činností, jako je praní a žehlení prádla či vaření.

Oráčov

Ve Věznici Oráčov byl také redukován počet svítidel ve vnitřních prostorách věznice a provoz zbývajících je monitorován s ohledem na úsporu energie.

V ubytovných odsouzených byl upraven denní režim ohřevu teplé vody a u radiátorů ústředního topení byly vyměněny kohouty, aby bylo možno v případě potřeby radiátory uzavřít a korigovat tak teplotu v místnosti. Rovněž byla omezena možnost praní prádla odsouzenými. Byla snížena také frekvence výměny pracovního oděvu na „nešpinavých pracoviš-

tích“ a na vnitřních pracovištích, a to v intervalu dvou, případně třech týdnů podle potřeby oproti dřívější týdenní výměně.

Ostrava

Ve Vazební věznici Ostrava se v rámci úsporných opatření intervalu zkrátila doba sprchování obviněných z osmi na šest minut. Úspora elektrické energie se uskutečňuje například omezením rozsahu osvětlení tak, aby snížení intenzity osvětlení nemělo vliv na bezpečnost pohybu osob a kvalitu snímání kamer. Také zde se omezuje vězňům používání elektrospotřebičů, zejména rozhlasových a televizních přijímačů. Vlastní příprava teplých nápojů se umožňuje nejvýše dvakrát denně, případně se vězňům nejvýše dvakrát denně poskytuje vřelá voda na jejich přípravu.

Ostrov

Ve Věznici Ostrov bylo úpravou a novým systémovým uspořádáním vnitřních prostor v nástupním oddělení vytvořeno pět nových míst uby-

tovací kapacity pro odsouzené. Věžňové svépomocí provedli zateplení ubytoven a provedli opravu střechy, díky které se snížilo zatékání do objektu. Připravuje se i výměna netěsnících oken za nová.

Praha Pankrác

Vedle opatření vedoucích k úspoře spotřeby teplé vody a elektrické energie, srovnatelných s opatřeními z jiných věznic, se ve Vazební věznici Praha Pankrác zavádějí i další opatření na nejrozličnějších úsecích. Patří sem například používání levnějšího motorového oleje do služebních vozidel či zrušení formulářů vyplňovaných k eskortám do civilního zdravotnického zařízení, představujících stovky stránek tištěného materiálu ročně, a zavedení pouze jejich elektronického schvalování.

Praha Ruzyně

Vazební věznice Praha – Ruzyně přijala řadu úsporných opatření včetně stanovení zásad používání soukromých elektrospotřebičů odsouzenými na základě úhrady měsíčních plateb podle průměrné ceny 1 kWh. Rovněž byly stanoveny zásady regulace elektrické energie a teplé užitkové vody v ubytovacích prostorách odsouzených, především byly stanoveny časy zapínání a vypínání rozvodné elektrické sítě pouze ve třech časových intervalech a taktéž byly stanoveny časové intervaly pro přívod teplé vody ve třech časových intervalech podle jednotlivých budov. Obdobná opatření se zavedla také v oddělení pro výkon vazby. Byl zde například zřízen časový harmonogram zapínání elektrické energie do zásuvek v celách obviněných a spotřeba elektrické energie byla obviněným, kterým bylo povoleno používání vlastních elektrospotřebičů, zpoplatněna.

Co se týká prostorových úspor z důvodů naplnění ubytovací kapacity pro obviněné, nebylo nutné upravovat normovou ubytovací kapacitu rušením užitkových místností apod. Byli jsme schopni ubytovávat obviněné i v případě naplnění kapacity dočasným umístěním obviněných v nevyužitých celách určených pro výkon trestu.

Rapotice

Věznice Rapotice v rámci druhé etapy výstavby realizovala montáž úsporných sprchových baterií, které reguluje časový spínač po vhození žetonu. Tato zařízení byla namontována v celé ubytovně odsouzených a přinesla úsporu třetiny prostředků oproti předchozím obdobím. V příštím roce bude Věznice Rapotice budovat novostavbu ubytovny odsouzených s kapacitou 308 odsouzených v režimu s dozorem.

Rýnovice

Věznice Rýnovice přijala řadu úsporných opatření, která vedla ke snížení spotřeby energií, vody i spotřebního materiálu. Kontrolní činnost byla zaměřena na důsledné zhasínání ve všech prostorách, kancelářích, chodbách i na pracovištích. Byl omezen provoz síťových tiskáren a je kladen důraz na šetření kancelářským papírem. Bylo pozastaveno odebrání odborných časopisů a novin, vyjma pracovišť, které je potřebují nezbytně ke své práci.

K úsporám došlo také v oblasti režimových opatření směřem k odsouzeným. Byly stanoveny časy pouštění teplé vody na ubytovnách odsouzených na dvakrát denně 45 minut. Sprchování po odpoledních vycházkách je řešeno koupáním v centrálních sprchách. Omezilo se svícení v noční době na umývárkách a WC odsouzených. Na oddílech byl omezen počet rychlovarných konvic a odebrány vařiče. Byl navýšen podíl studené stravy pro odsouzené - čtyřikrát týdně je odsouzeným vydávána studená večeře. Byla omezena činnost keramického kroužku a omezen počet akvárií ve věznici. Víkendové volnočasové aktivity odsouzených byly přesunuty na společný čas s pracovní činností na halách. Došlo tím k ušetření jednodenního vytápění hal. Na specializovaných oddílech, kde mohou odsouzení práť, byl omezen a stanoven čas praní.

V souvislosti s nedostatkem ubytovacích kapacit došlo v dubnu 2011 ke zrušení šaten na ubytovnách odsouzených. Ubytovací kapacita se tak zvýšila ze 482 míst na 498 míst. Během letních měsíců probíhala přestavba lůžkové části ošetřovny. Díky těmto stavebním úpravám došlo k dalšímu navýšení normové ubytovací kapacity Věznice Rýnovice ze 498 na 510 míst.

Stráž pod Ralskem

Věznice Stráž pod Ralskem omezila počet služebních a kontrolních cest a zrušila i páteční svozy zaměstnanců z okolí Liberce a České Lípy. Také ve Stráži se provádí seskupování úřední korespondence, omezuje se svícení a topení v málo využívaných prostorách nebo se redukuje koupání odsouzených a preferuje se jejich sprchování na vnějších pracovištích.

Teplíce

V roce 2009 byl ve Vazební věznici Teplíce proveden energetický audit. Z jeho závěrů vyplynulo, že nejpodstatnějších úspor by se dalo dosáhnout zateplením budovy věznice. Tento závěr se promítl i do zpracování investičních záměrů, bohužel s ohledem na vysoké pořizovací ná-

klady dosud nebyl realizován. Z větších projektů, které se mají podílet na snižování spotřeby energií, byla v roce 2010 provedena obměna zastaralého, poruchového a energeticky náročného venkovního osvětlení, včetně osvětlení vycházkových dvorů a ostrahového pásma, za modernější a úspornější. Drobnější úspory pak byly nalezeny v zavedení režimu osvětlení vnitřních prostor věznice a ve stanovení pravidel pro efektivní vytápění.

Valdice

Ve Věznici Valdice se odsouzení nyní koupou jednou za týden, po sportovních aktivitách se nicméně mohou krátce osprchovat teplou vodou. Mimo stanovené časové intervaly jsou zásuvky v celách a ložnicích trvale vypnuty a v době od 23.30 – 04.30 jsou chodby ubytoven v režimu úsporného osvětlení.

Vinařice

Ve Věznici Vinařice se omezuje spotřeba elektrické energie, tepla a vody, a to jak u odsouzených, tak u zaměstnanců věznice. Týká se to zejména používání elektrických spotřebičů na přípravu teplých nápojů či ohřevu potravin. V případě odsouzených také omezení možnosti praní prádla. Podobně jako jinde i zde se provádějí opatření k omezení úřední korespondence a kancelářského provozu. Redukuje se počet služebních jízd a zvýšený důraz se klade

na hospodárné využívání služebních vozidel.

Všehrady

Také ve Věznici Všehrady se úsporná opatření soustřeďují především na regulaci spotřeby teplé užitkové vody a výměny osvětlení za energeticky šetrnější.

Znojmo

Od 1. března 2011 se ve znojemské věznici otevřelo nové oddělení bezdrogové zóny. Na toto oddělení bylo postupně umístěno 33 odsouzených mužů. Nově vybudované oddělení zvýšilo ubytovací kapacitu Věznice Znojmo. Veškeré prostory pro toto oddělení vznikly z kancelářských prostor v budově věznice. Další rozšíření prostor bylo na oddělení D, ve čtvrtém nadzemním podlaží, kde se prostory knihovny a posilovny využily pro navýšení ubytovací kapacity o 20 míst. Knihovna pro odsouzené se přestěhovala do stavebně upravených prostor půdy a posilovna byla přemístěna do upravených prostor na výkonu trestu.

Současná celková ubytovací kapacita je tedy 229 míst, z toho ubytovací kapacita vyčleněná pro zabezpečení výkonu trestu je 209 a ubytovací kapacita vyčleněná pro výkon vazby je 20 míst, a to při dodržení stanovených čtyř m² na osobu. Pokud by se tento prostor snížil na tři m² na osobu, zvýšila by se ubytovací kapacita na 261 míst.

Jak jsou na tom u sousedů

Sbor vězeňské a justiční stráže předpokládá pro příští rok asi desetiprocentní nárůst rozpočtu daný oprávněnými nároky vyplývajícími ze schválené Koncepce vězeňství Slovenské republiky pro roky 2011 až 2020. Ty se opírají jednak o obecný předpoklad růstu počtu vězňů osob a s tím související potřebu zvýšit ubytovací kapacitu slovenských věznic a jednak o předpoklad zavedení superhrubé mzdy od 1. ledna 2012. Nicméně i po uhrazení všech mandatorních výdajů dokáže slovenská vězeňská služba jen s velkými obtížemi zabezpečit provoz všech svých organizačních jednotek a dlouhodobě není schopna se vzhledem k finančním prostředkům, které má k dispozici, náležitě postarat o opravu a údržbu svého hmotného majetku. Také v Bavorsku se předpokládá ná-

růst rozpočtu na příští rok ve výši necelých deseti procent, a to z necelých 334 milionů eur (cca 8,5 mld. korun) na 365 milionů eur (cca 9,1 mld. korun). Takový rozpočet je pro bavorskou vězeňskou službu dostatečný, nicméně počet personálu zde není dostatečný a předpokládá se jeho navýšení v budoucnu.

Sousední Sasko sestavuje pro svou vězeňskou službu rozpočet nikoliv na jeden rok, ale na dva roky. Ačkoliv se předpokládá, že v tomto období počet personálu výrazněji neporoste, počítá se s mírným zvýšením platů, které si vynucuje i mírné navýšení rozpočtu. Saská vězeňská služba se tedy přilíší neobává situace v příštím roce, ale spíše následujících let, neboť má do roku 2020 snížit své stavy o 200 míst, ze současného stavu 1860. Poté co v minulých šesti letech muse-

la své stavy již výrazně omezit, bude i tato změna pro sbor velmi citelná. Z celkového hlediska bude tedy meziroční nárůst rozpočtu na vězeňství v Sasku jen velmi nepatrný, nepřesahující ani půl procenta. U některých výdajových položek se v Sasku pro příští rok předpokládá i výraznější snížení. V oblasti personálních výdajů se nicméně počítá s nárůstem asi o 1,4 procenta oproti letošnímu roku.

Celkový rozpočet polské vězeňské služby (zahrnující též důchody) bude v příštím roce vyšší asi o čtyři procenta. Rozpočet určený pouze na vězeňství bude vyšší asi o 1,5 procent. Nicméně ani takto sestavený rozpočet není pro polské vězeňství dostatečný, počítá se s nedostatkem v oblasti běžných výdajů, jako je nákup zboží a služeb.

Česká vězeňská služba hospodařila v letošním roce s rozpočtem přesa-

hujícím sedm miliard 300 milionů korun. Jelikož bylo vězeňství během roku několikrát dofinancováno rozpočtovým opatřením vlády, předpokládá se, že ke konci roku 2011 se budou výdaje VS ČR pohybovat kolem 7 796 700 tisíc korun. Návrh rozpočtu pro příští rok počítá s příjmy ve výši 7 617 391 tisíc korun.

red

Úsporné opatrenia so zameraním na šetrenie spotreby palív, energií a vody

Peter Janiga

Autor pracuje v Ústavu pro výkon trestu odnětí svobody, Ružomberok

Šetrenie energiami je jednou z priorit energetických úsekov v ústavoch Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „zbor“). V našej súčasnej ekonomickej situácii má rozumné hospodárenie s energetickými komoditami a vodou mimoriadny význam. Oproti tomu je však v súčasnosti prakticky nemožné, aby sa šetrenie dosiahlo výmenou starších technických a technologických zariadení za moderné a energeticky menej náročné. Dôvodom je ich vysoká nadobúdacia cena a ekonomická návratnosť je z pohľadu ústavu neefektívna a veľmi dlhodobá. Kvôli čo najväčšiemu šetreniu jednotlivých druhov energií vytvárame opatrenia zamerané na čo najekonomickejšiu prevádzku.

V podmienkach Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Ružomberok (ďalej len „ústav Ružomberok“) má najväčší vplyv na šetrenie finančnými prostriedkami technologický systém „Sauter“, kde ako médium pre vykurovanie používame zemný plyn. Tento systém využíva ekvitermickú reguláciu, ktorej cieľom je zabezpečiť požadovanú teplotu vo vykurovanom priestore pri rôznych externých podmienkach. Regulácia teploty vykurovacej vody sa dosahuje miešaním teplej vody z výstupu kotla s vodou ochladenou vo vykurovacej sústave pomocou zmiešavacieho ventilu. Ekvitermická regulácia zabezpečuje prestavovaním polohy zmiešavacieho ventilu požadovanú teplotu podľa ekvitermických kriviek na vstupe do vykurovacích telies, pričom je možné dosiahnuť presnú a stabilnú reguláciu tejto teploty. Za týmto účelom používame trojcestné zmiešavacie ventily. Výhodou celého systému je jednoduchá príprava teplej úžitkovej vody, pretože teplota v kotlovom okruhu môže byť vyššia, ako je požadovaná

teplota vykurovacej vody.

Ďalšie úsporné opatrenia sú zamerané hlavne na používanie jednotlivých spotrebičov a zariadení v čo najekonomickejšom režime. Vykurovanie výrobných hál je zabezpečené len počas pracovnej doby odsúdených. Mimo trvania pracovnej doby sa priestory hál v zimnom období temperujú na 8 °C. Dodržiavame minimálnu teplotu vykurovania v administratívnej budove počas pracovného voľna v súlade s nastavenou ekvitermickou reguláciou. Sauna sa prevádzkuje len vtedy, ak je naplnený požadovaný počet saunujúcich. Pri energeticky náročných spotrebičoch vo vývarovniach odsúdených a príslušníkov sa tieto používajú len na čas potrebný na prípravu stravy. Jedná sa hlavne o dobu počas vysokej tarify. Pri dodržaní hygienických noriem sme obmedzili osvetlenie málo frekventovaných častí ústavu. Taktiež vykonávame čistenie aktívnych plôch svietidiel a okien pre najvyššiu efektívnosť presvetlenia priestorov. Strojné a technologické zariadenia pracovne, žehliarne, stolárskej a zámočnickej dielne

udržiavame v takom technickom stave, aby nedochádzalo k zvýšeniu spotreby elektrickej energie. Preventívnou kontrolou zamedzujeme chod strojov naprázdno. Pravidelne denne vykonávame odpočet spotreby vody. Na zistenie nadmerného odberu vody spôsobeného prasknutým rozvodom reagujeme okamžite odstránením závady. Za účelom šetrenia teplou úžitkovou vodou dodržiavame úsporný časový harmonogram pri sprchovaní odsúdených. Pri príprave stravy, ako aj pri umývaní riadu a kuchynského náradia dodržiavame vodohospodársky režim pre zamedzenie plytvania vody. Kontrolou vedúcich funkcionárov a energetika ústavu Ružomberok sa snažíme zamedziť používaniu elektrických ohrievačov vzduchu tam, kde je zabezpečené ústredné vykurovanie.

Na záver môžem vysloviť len to, že v neposlednom rade ku zníženiu spotreby jednotlivých energií by vlastným prístupom mali prispievať všetci príslušníci a zamestnanci ústavu tým, že budú dôsledne dodržiavať energetickú disciplínu.

Myslím si, že mě vězení zachránilo

Marie Havlenová – Saudková nastoupila do výkonu trestu v 19 letech. V té době byla závislá na tvrdých drogách, měla za sebou několik neúspěšných pobytů na psychiatrii a postupně ztrácela reálný pojem o světě. Nakonec ale cestu zpátky našla a dneska se stará o své tři děti, je šťastně vdaná, věnuje se malování a pomáhá lidem, kteří mají problém s návykovými látkami.

Markéta Prunerová

Když se řekne doba před nástupem do vězení, co si vybavíte?

Byla jsem zadržena 1. ledna 1998 i se svojí komplíčkou. Byly jsme závislé na heroinu a do toho jsme braly rohypnoly. Víím, že mě to nijak neomlouvá, ale já si z těch skutků, za které nás zavřeli, skoro nic nepamatuji. Nicméně to, co potom říkali u soudu, jsem asi opravdu udělala.

To zní skoro symbolicky, že s Novým rokem přišel nový život.

Měla jsem silné abstinční příznaky, tak mě na Nový rok převezli do nemocnice na Pankrác. Tam jsem byla asi tři týdny a převezli mě na Ruzyň. S komplíčkou jsme se neviděly po dobu vyšetřovací vazby. Až po roce jsme jely spolu na lágr do výkonu trestu do Pardubic. Tam jsem byla osm měsíců, potom v Opavě, kde se otevíralo specializované oddělení pro lidi se závislostí. Bylo to i pro lidi, kteří měli nařízenou léčbu soudem a mohli ji absolvovat již během trestu a ne až po propuštění. A na zhruba poslední rok a půl jsem se vrátila do Pardubic.

Kdy vám bylo ve věznění nejhůř?

Když jsem se vrátila z Opavy, doufala jsem, že budu propuštěna na podmínku, ale nevyšlo to. Tenkrát mě to hodně psychicky zlomilo. Každý další měsíc navíc na vás hrozně doléhá. A opravdu někdy po těch dvou letech jsem vnímala, že jsem na tom psychicky čím dál hůř. Ale teď zpětně vidím, že to bylo dobře, že jsem si trest odseděla až do konce. Moje komplíčka se na půlku dostala a lítá v drogách dodneška.

Jak dlouho jste byla závislá?

S drogami jsem začala poměrně brzy, asi ve třinácti. Heroin jsem potom brala tři roky denně a to je dost dlouhá doba, aby se člověk dostal až na dno. Když jsem najednou drogu neměla, bylo to jako probuzení ze špatného do ještě horšího snu. Najednou nejste vůbec nikým a přitom musíte bojovat v naprosto šíleném prostředí.

Co se týká samotného výkonu trestu, dá se za mřížemi od někoho očekávat psychická podpora?

Já jsem měla tu smůlu – nebo štěstí, teď sama nevím – že jsem ten trest dostala rovnou do ostrahy, ačkoli jsem byla prvotrestaná a hodně mladá. S tou mojí komplíčkou jsme v ostrahové věznici působily trochu jako exoti, jí bylo také 19. Přesto ale nemůžu říct, že to vnímám negativně. Spíš mi to hodně dalo. Už vůbec soužití s lidmi, kteří v sobě mají často až patologické osobnostní rysy. A bylo tam i pár lidí, na které vzpomínám ráda. Přitom kdybych je potkala na ulici v noci, asi bych se jich bála.

Stýkáte se s některými ještě dneska?

Ne, nestýkám a ani po výkonu jsem se s nikým z nich nestýkala. Ale tenkrát mi hodně pomohly olašské Romky. Byly zvláštní a měly takovou zvláštní rodinnou soudržnost. Ke konci trestu jsem byla na cele, kde se pořád řešily partnerské vztahy a nedalo se v tom vůbec žít. Začala jsem hodně chodit na díru. Ráno jsem prostě řekla veliteli, že nevstanu z postele a vyváděla jsem i jiné věci, jenom proto, abych se z toho pokoje dostala pryč.

Jak vám ty olašské Romky tedy pomohly?

Jednou, když jsem se vrátila z díry, přišly za mnou a řekly – hele, tak už tady nebudeš bydlet, přestěhuješ se k nám, protože už se na to nemůžeme koukat. Byly víceméně opravdu rodina, různé švagrové, sestry, tchýně a jiné příbuzenské vztahy. Odstěhovala jsem se a díky nim jsem to přežila do konce snad se zdravým rozumem.

A co jejich temperament?

Je pravda, že byly hodně divoké, spát se tam nedalo a vzhledem k tomu, že jsem byla jediná, kdo tam pracoval, tak večerní noční hluk a jejich neustálé hádky, to byla síla. Ale to už se dalo zvládnout. Tam jsem zjistila, že když člověk potřebuje usnout, tak usne, ať se děje co se děje. Důležitý ale byl pocit, že při mně najednou někdo stál a svým způsobem mě vzal do rodiny.

Co vaše vlastní rodina, s tou jste byla v kontaktu?

Táta za mnou nikdy nepřišel, ale teď mám pocit, že je to dobře, protože jsme se od sebe tak nějak odtrhli. Jezdila za mnou babička a sestra. Babička bylo přes osmdesát, takže to moc veselé nebylo. Ale jezdit za mnou musela. Protože i když jsem pracovala, na všechno jsem si nevydělala. Jezdila za mnou vždycky jednou za dva měsíce, aby mi nakoupila.

Máte pocit, že vězení je schopno napravit člověka, nebo je jenom o tom, že vás odřízne od světa venku?

Myslím si, že mě vězení zachránilo. Ale právě tím, že mi umožnilo absti-

novat. Ale vězení je jeden velký problém kvůli lidem, se kterými trávíte čas, protože to vás ovlivní, i kdybyste sebevíc nechtěla. Také znám pár lidí, kteří si řekli, že už se do vězení nechťejí dostat, ale spíš proto, že je pro ně nepřijatelné to prostředí. Když se ale setkáte s někým, ať speciálním pedagogem nebo sociálním pracovníkem, kdo je lidský a dokáže s vámi mluvit, určitě to dokáže hodně motivovat.

Vyprávěla jste mi o svém švagrovi, který byl ve výkonu trestu o několik let později. Porovnávali jste někdy spolu podmínky výkonu trestu?

Můj švagr dostal dvanáct let, ve vězení se z něho stal věřící a po osmi letech šel domů. Potom si vzal sestru a tím se stal mým švagrem. Je to moc fajn chlap, bezvadný a vyrovnaný, a když teď o něm přemýšlím, myslím, že zrovna jemu to vězení něco dalo. Vyprávěl mi, že tam například měli skupinky, kdy mluvili o víře, hodně spolupracovali s farářem, vařili si čaj s meduňkou, a tohle já jsem neznala. U nás bylo, jak se říká, kongo, no něco strašného. On byl bezesporu pro život po propuštění lépe připravený než já. Ale jak říkám, je tam několik let rozdíl.

Myslíte, že předpoklady pro kriminální budoucnost začínou klíčit už v dětství?

Myslím, že alespoň v té ostraze se takových 99,9 % lidí pořád vrací. A měli bychom se spíš ptát, proč se ti lidé vrací. Já si to třeba neumím představit, jaké to je narodit se do rodiny, kde ty normy a morálka jsou nastaveny tak, že krást je normální a brát drogy je normální, a proto je berou všichni. Co potom ten člověk může jiného dělat? Samozřejmě asi chce třeba žít jinak, ale téměř nemá šanci. Jak se vlastně dá s takovým člověkem pracovat, zvlášť když jsou tam obrovské vazby na rodinu?

Zažila jste nějaké partnerské vztahy ve věznici na vlastní kůži?

Mě tohle naštěstí minulo. Možná to bylo i tím, že tam byly holky, které jsem znala i zvenku, hodně jsme držely při sobě. Ale vztahy jsou tam pořád a všude a člověk se začne i tak nějak trošičku měnit a říkat si, že by vlastně i mohl. Když jsem se vrátila do Pardubic, seznámila jsem se s takovým kámem na patře a skoro to vypadalo, že ona by o nějaký vztah stála. Ale ukázalo se, že měla zlomené srdce od přítelkyně, která zůstala venku a někoho si našla. Takže jsme měly takový tichý spolek, ona se pod dekou vybrečela a já ji utěšovala. Všichni si asi mysleli, že mezi sebou máme nějaký úzký vztah, ale nebylo to tak. Pamatuji si, že na té ostraze byly jednak smíšené ložnice a jednak

čistě lesbické. Žily v párech, a když měly dlouhý trest, to už bylo jako manželství. Například měly i svůj vlastní růžek, takový obývací pokoj.

Jak těžké bylo po propuštění najít cestu zpátky do života venku?

Byl to obrovský šok. Když se sečetl čas, kdy jsem byla zavřená, plus ten čas, kdy jsem byla na drogách, a to člověk reálný svět vůbec nevnímá, tak jsem najednou bylo úplně mimo. Je to opravdu velký šok, a kdo to zvládne, tak má můj obdiv. Určitě jsem byla z toho depresivní, vzpomínám si, že můj bratr mi pomohl sehnat práci a začala jsem pracovat v kavárně. Bydlela jsem s babičkou, ale nedělalo to vůbec dobrotu, protože u ní tam pořád byla ta obrovská bolest z předchozích let a do toho nějaká ta očekávání. Ale já jsem potřebovala spíš čas, postavit se na vlastní nohy. A když jste do toho jen neustále konfrontován ani ne snad výčitkami, ale nějakým očekáváním dobrého, nebo možná naopak i znovu toho zlého, je to těžké. Teď si myslím, že není nejlepší začínat zase v tom svém starém domově. Já měla to štěstí, že jsem se skoro hned seznámila se svým mužem a po docela krátké době jsem se odstěhovala k němu, a to byla hodně pozitivní změna. I když jsme se zase po čase stěhovali zpátky k babičce, protože bylo potřeba, abychom se o ni postarali. A samozřejmě bylo hodně důležité to, že jsem měla práci, kterou mi sehnala rodina. Pochočila jsem, že se záznamem v rejstříku práci jenom těžko najdu.

Můžete trochu přiblížit vztah s vaším manželem?

Můj manžel je shodou okolností fotograf. Znali jsme se už asi deset let před tím, než jsme spolu začali chodit. Když mě pustili, všude jsem chodila se svojí sestrou. Ona už ze mne byla značně nervózní. Pamatuji si, že když bylo třeba někde nějaké jídlo, tak jsem to hned musela vyzkoušet. Asi už ji to se mnou moc nebavilo, jednou mému budoucímu muži zavolala, jestli by s námi nešel na procházku do Podolí. On nejdřív že ano, potom že ne a nakonec přišel a začali jsme spolu chodit. Dneska jsme spolu přes deset let. Našemu nejstaršímu synovi Eliášovi je 9 let.

Měla jste neuvěřitelné štěstí, že jste měla zázemí a lidi okolo sebe, o které jste se mohla opřít...

To vlastní zázemí pro mne opravdu bylo moc důležité. Často člověk po nějakém pádu nemůže vyrůst, protože vlastně nemá na čem vyrůst. Buď se motá s nějakými vztahy, které nemají smysl, často to ani v té rodině vůbec nefunguje.

Když se podíváme na vaši rodinu, jak to bylo u vás? Víím, že když vám bylo nejhůř, tak otec s vámi

přestal komunikovat a zpětně přiznal, že raději utekl, protože by to sám nezvládl. Svým způsobem tu vinu vzal i trochu na sebe. Když se na to celé teď podíváte očima člověka, který už je nad věcí, není ve finále lepší pro toho, kdo klesne až dolů, ho v tom takzvaně nechat?

Myslím si, že kdyby můj otec byl jiný, což je samozřejmě hloupost, kdyby byl schopný pro své dítě udělat mnoho věcí a nějak za něj bojovat, tak by to bylo možná všechno jinak. Ale on mě odstříhнул už ve chvíli, kdy měl pocit, že drogy беру, to mi bylo patnáct. Ale já to беру, že on takový je a nemá smysl to řešit. Já jsem také nebyla nejlepší dcera.

Dneska pracujete s lidmi, kteří mají problém s návykovými látkami. Čerpáte hodně ze svých zkušeností se závislostí?

Pracuji jako laický terapeut v soukromé protialkoholní léčebně. Je to sice zaměřeno na alkohol, ale často se stane, že klienti mají kromě alkoholu i další závislosti. Většina tamních terapeutů nemá zkušenosti s drogou, tak pracuji hlavně s těmito lidmi. Například poznám, že třeba kouří travu. Často si totiž myslí, že tráva jim nevadí, protože oni mají přeci problém s alkoholem. A když o tom problému něco víte z vlastní zkušenosti, lépe to od vás přijmou.

Máte v sobě jistotu, že už do těch drog zpátky nespádnete?

Do drog určitě ne. Ale musím si dávat pozor i na alkohol. To je právě o tom, že se ty látky mohou zastupovat. Když se člověk vyléčí z opiatové závislosti, musí si potom dávat pozor na všechny návykové látky. A také na léky. Například když jsem si zlomila nohu a doktor mi napsal diazepam, věděla jsem, že si ho nevezmu. Nebo když jdu jeden den na víno, druhý den už si nedám, až zase později. Tělo si závislost pamatuje.

Když se podíváme na vaši současnou rodinu. Máte tři děti, nejstaršímu je devět let. Vnímají už nějak vaši minulost? Mluvíte o ní s nimi?

To je trošičku oříšek. Pravdu samozřejmě znají. Řekla jsem jim, že člověk může udělat chybu, důležité ale je uvědomit si ji. Já dodneška opravdu lituji všeho toho, co jsem v životě udělala ve spojení s drogami. Ničím to za mnou nebude, ani výkonem trestu. Ale synům také vštepuji, že vždycky je příležitost se z těch chyb poučit a začít znovu a jinak. Ale máme i takové patové situace, kdy například můj prostřední syn nedávno měl snahu seznámit se s nějakým kamarádem s tím, že maminka byla ve vězení. Potom jsem mu vysvětlila, že to není nic, na co by měl být člověk pyšný. Ale určitě nemá smysl minulost skrývat, to ani nejde.

Vina a smysl života u odsouzených žen

Hana Kušnírová
Tomáš Soukup
Petr Čermák

Co je to vina? Co se dá dělat s vinou, aby pominula? Co si s vinou počínají ženy, které se tak výrazně provinily, že skončily odsouzené ve výkonu trestu?

Erazim Kohák označuje v knize *Hesla mladých svišťů* (2000) vinu jako zkoušku dospělosti. Přijetí své viny představuje přijetí odpovědnosti za své činy, a to i ty špatné. Otázkou zůstává, podle čeho člověk poznává, že něco vykonal špatně. Vina nemusí být vždy něčím negativním, může odkrýt nesplněné touhy člověka, nenaplněná přání a tím otevřít další cestu. Aby člověk svou vinu prožil, potřebuje mít k tomu určitý prostor, svobodu, bezpečí. Zúžení svobody představuje snížení možnosti prožití viny. Vinen se cítí člověk za to, za co se cítí také odpovědný. Řičan (2002) uvádí, že duchovní nemocí společnosti v současné době je všeobecná tupost vůči vině.

Vinu je třeba uznat (Jaspers, 2006). Jedinou smysluplnou odpovědí na vinu je pak její náprava. Doporučuje se, aby člověk svou nápravu dokázal na stejném objektu, kterému ublížil. Pokud to není možné, pak je třeba nabídnout svou pomoc někomu druhému. Když ani to není možné, pak se doporučuje zaměřit svou nápravu na vlastní vnitřní proměnu. Viník by se měl distancovat od toho, co udělal špatně, a zaujmout k tomu svůj vlastní postoj. Je zřejmé, že proměna aktu lítosti ve skutek vede k proměně člověka k dobrému. Když už člověk nemůže nic utvořit, může, jak učí ve své logoterapii Frankl (1994), utvářet sám sebe. Tento proces je spojen s duchovním zráním člověka.

Potlačená vina vede ke hněvu, vzpouře, strachu a úzkosti, k ukolébání svědomí, k rostoucí neschopnosti rozeznat své chyby a ke vzrůstu agresivních tendencí. Vina, kterou vědomě uznáme, vede naopak k pokání, uklidnění, poté i k větší citlivosti svědomí a k nepřetržitému slábnutí agresivních impulzů. Prožití viny je hnací silou k uzdravení.

Když člověk provede něco, co se nemá, nebo naopak neprovede, co se má, nesplní svůj úkol, překročí společností určené mravní normy, za jeho jednání většinou následuje trest. Slovo trest je odvozeno z řeckého poeve a latinského poena a doslovně znamená kompenzaci, vyrovnání pohledávky. Zločinec je povinen zaplatit. Podle Rostkowského (Rostkowski, 2003) jednou z hlavních zásad trestání je zachování proporcionality dobra odnímaného pachatel

státem a dobra, které pachatel odňal oběti zločinu. V minulosti se ukázalo, že tvrdost trestu nemá vliv na snížení úrovně kriminality. Jak ale také bylo výzkumem prokázáno, kladení přílišného důrazu na minulost odsouzené jakýmsi způsobem vyvíjí z toho, co spáchali. Je těžké najít správnou míru trestu a terapeutického přijetí, aby došlo k uzdravnému procesu. Naše přední forenzní odbornice Čírtková (2004) jako základní limitující podmínku pro změnu kriminálního chování uvádí, že pachatel musí své činy doznat a sám musí usilovat o svou změnu a musí také věřit, že změna je možná. Chybí-li tyto předpoklady, popírá-li pachatel své skutky a zaujímá odmítavý postoj k možnosti spolupráce se specialisty věznice, jsou šance na jeho nápravu minimální. Pokud jsou pachatelé ochotni spolupracovat, čeká je dlouhá cesta, či jakýsi proces, kterým musí projít.

Páter Esias Vella (Lachmanová, 1996) se věnoval procesu usmířování a označil v něm pět stádií (jde o adaptaci procesu smíření se s nevyléčitelnou nemocí, jak jej popsala Dr. Küblerová-Rossová):

Pět stádií smíření se s vinou

Fáze – popírání skutečnosti – tvářím se, že se nic nestalo, zavřu se ve svém pokoji s knihou, pustím si televizi, jdu se najíst...

Fáze – hněv – „rána v srdci krvácí“ a já trpím, příčinu svého vzteku a bolesti vidím díky projekci v druhých, kteří za nic nemohou.

Fáze – smlouvání – já bych se omluvil, kdyby také on uznal svou chybu...

Fáze – deprese – přichází sebeobviňování: „Já hlupák! Já se snad nikdy nezměním! – zatím však nejde o hlubokou lítost, která může člověka změnit, ale spíše o sebelítost, protože si člověk rozbil svůj hezký obraz o sobě. Není ještě jasné, co se z tohoto zármutku vyvine.

Fáze – přijetí druhého – uznání vlastní chyby (svého podílu na sporu). Dávám druhému šanci, přijímám ho takového, jaký je. Z mé strany následuje praktický krok ke smíření a odpuštění.

Všechny fáze v sobě nesou možnost osobnostního zrání. Ne každý ale dojde až do poslední fáze. Mnozí skončí na tom, že nedokážou odpuštět sobě nebo druhým. Smith uvádí (Křivohlavý, 2004): „Odpuštění je způsob, jak zabránit tomu, aby nám minulost diktovala, jak má vypadat budoucnost.“ Luskín (Křivohlavý, 2004) uvádí, že odpuštění je zážitkem pokoje, který se vynořuje tam, kde začnete brát

své psychické zranění méně osobně, kde na sebe vezmete odpovědnost za to, jak se cítíte, a stanete se hrdinou místo oběti v povídce, kterou si o dané krizové situaci vytváříte. Podle Lachmanové (1996) je odpuštění vnitřním uzdravením, které nastává tehdy, když si mohu na jistého člověka nebo jistou událost vzpomenout bez bolesti, bez ochromujícího strachu či vzteku, bez potřeby vzpomínku rychle zatlačit. Podle Lachmanové je odpuštění „vězení s klíčem uvnitř“.

Jak odpuštět sobě

Nejtěžší bývá odpuštět sobě. Přijetí viny a tím i odpovědnosti za své konání a následně odčinění viny jsou začátkem cesty. Jak si však může odpuštět člověk, který někoho připravil o život? Tento čin je nevratný, nenapravitelný... O tom by mohli hovořit odsouzení, kteří se trápí svým činem, kterým není ztracený život „jedno“. Co jsou vedle toho krádeže odsouzených či spáchané podvody?! Tímto směrem se ubíral výzkum konaný v letech 2007-2009 ve výkonu trestu odnětí svobody žen v opavské věznici. Byl konzultován s přední od-

bornicí na forenzní psychologii PhDr. Miluší Urbanovou, CSc., která prací s odsouzenými zasvětila svou profesní kariéru.

Odsouzené ženy byly rozděleny do dvou základních skupin podle toho, zda spáchaly majetkovou, nebo násilnou trestnou činnost. Dále byly skupiny rozděleny podle toho, zda se jednalo o ženy, které se dostaly do výkonu trestu poprvé, nebo již

opakované. Aby se zjistil vliv pobytu ve vězení, tak dalším rozdělením bylo odlišení nástupního oddělení od výkonu trestu. (Nástupní oddělení je určeno pro nově příchozí odsouzené do výkonu trestu, odsouzené ženy v něm pobývají přibližně první dva týdny, poté jsou zařazeny do výchovných kolektivů již v běžném výkonu trestu. Během pobytu v nástupním oddělení se musí seznámit s právními předpisy týkajícími se výkonu trestu, s vnitřním řádem věznice, jsou jim prováděna odborná vyšetření – lékařské, psychologické... .)

Odsouzené ženy vyplňovaly test PIL (Purpose in Life Test -Test smysluplnosti života) a dále tři sebeposuzovací škály s názvy: Sebepoznání a sebeocenění, Postoj k trestnému činu a Hodnotový systém. Celkem se do výzkumu zapojilo 163 žen, výsledky bylo možné použít od 115 žen. Cílem výzkumu bylo zjistit, která skupina a jak vnímá svůj životní smysl, jak sebe hodnotí, jak se staví k trestnému činu a jaké upřednostňuje životní hodnoty. Dále pak zjistit, jak se která skupina staví ke své vině, se kterou skupinou je vhodné s tématem viny pracovat, která skupina se naopak ke své vině staví odmítavě a potřebuje tak zvolit jiný přístup, než se k tomu tématu propracuje. Skutečnost je taková, že téma viny je pro mnohé odsouzené ohrožující. K výpočtu byly použity tyto statistické metody: Studentův t-test, F-test, výpočty průměrů a korelace.

Jak již bylo zmíněno, často se těžkým krokem v procesu usmiřování ukazuje odpuštění. Provinilec neví, jak si má odpustit, co má pro to udělat, aby se už netrápil vinou. Většinou vývojem od toho, „kdo za nic nemůže“, k tomu, kdo se snaží vinu napravit a být v tom aktivní, dochází i k postupnému utichání dříve vysoce emotivně prožívaného pocitu viny a místo něj zaobírá místo v prožívání pocit vlastní smysluplnosti, užitečnosti a tím i jakési vděčnosti za život. Jedná se samozřejmě o ideál, který se v praxi těžce následuje.

Výzkum přinesl spoustu zajímavých informací. Při vyhodnocování byly již na první pohled zřejmě odlišné výsledky u žen odsouzených za násilnou trestnou činnost od žen odsouzených za majetkovou trestnou činnost. Jími zaznamenané hodnoty v testech byly více rozkolísané a z toho byla patrná ještě před vyhodnocováním vyšší impulzivita odsouzených za násilnou trestnou činnost.

Násilná trestná činnost

Z výsledků výzkumu je zřejmé, že významnou roli může hrát práce s vinou u žen poprvé odsouzených za násilnou trestnou činnost, a to hlavně v nástupním oddělení. V tu dobu jsou připravené vinu přiznat a s vinou pracovat. Podle výše uvedeného procesu podle pátera Velly se jedná

již o 4. fázi usmiřování. Je to doba, kdy může hlavně vězeňský psycholog navázat s odsouzenou terapeutický vztah a díky získané důvěře pomoci odsouzené pracovat na dokončení procesu jakéhosi vnitřního uzdravování. V opačném případě může v této fázi odsouzená ustrnout, zablokovat se a její vnitřní zranění může být kompenzováno jiným, nechtěným, patologickým způsobem chování.

Specifický přístup si vyžadují opakovaně odsouzené za násilnou trestnou činnost. Ty se ukázaly jako skupina na hranici depresivního stavu. Zároveň však musí v rámci výkonu trestu svým způsobem bojovat o přežití a nemají příliš možnost se zabírat svými vlastními pocity, takže je potlačují a potlačují i své pocity viny, narůstá u nich beznaděj a ztrácí se víra v to, že ještě někdy zvládnou normálně žít. Upevňují se patologické způsoby chování, které umlčují svědomí. U této skupiny se projevila ztráta smyslu života, negativní vztah k sobě, a také k trestné činnosti. Tyto ženy se dostávají do „bludného kruhu“ sebeobviňování a obviňování, ze kterého se často neumí vymotat ven, a potřebují odbornou pomoc.

Z výsledků výzkumu dále vyplynulo, že opakovaně odsouzené za majetkovou trestnou činnost potřebují odlišný přístup než odsouzené za násilnou trestnou činnost. Samy si pravděpodobně natolik zracionalizovaly svou trestnou činnost, že ji již

nepokládají mnohdy za morálně závadnou. Naopak si umí vysvětlit, že vlastně nikomu nic zlého nekonaají. Pobývají ve výkonu trestu vedle odsouzených za násilnou trestnou činnost a samy sebe uklidňují často tím, že „ony nejsou jako ty morder“, nikomu neublížily a společnost je dost bohatá, že těch pár krádeží, které provedly, vlastně ani nestojí za řeč. Empatie vůči poškozeným se u nich opakovaním trestné činnosti postupně zcela vytrácí. I přes měnící se postoj k trestnému činu od negativního k pozitivnímu se u nich snižuje vnímání vlastní smysluplnosti života, i když ne tak výrazně jako u opakovaně odsouzených za násilnou trestnou činnost.

Zajímavý výsledek v testu PIL získala skupina poprvé odsouzených za majetkovou trestnou činnost ve výkonu trestu. Její výsledek je téměř shodný výsledky testu PIL od 54 vysokoškolských studentů připravujících se na povolání sociálního pracovníka (údaje získané na podzim 2009), jejichž výsledná průměrná hodnota činila 118,85. Z výsledku je patrné, že ženy odsouzené poprvé za majetkovou trestnou činnost si v průběhu výkonu trestu srovnávají svůj život, často si uvědomují, co je pro ně důležité, to se celkově odráží ve vnímání vlastního života jako vysoce smysluplného. Průměrné výsledky jednotlivých skupin odsouzených žen v testu PIL jsou uvedeny v následující tabulce:

Násilná trestná činnost	Majetková trestná činnost
Prvotresty - nástupní oddělení 104,89	Prvotresty - nástupní oddělení 108,1
Opakovaná trestná činnost - nástupní oddělení 93,75	Opakovaná trestná činnost - nástupní oddělení 105,41
Prvotresty - výkon trestu 109,88	Prvotresty - výkon trestu 118,14
Opakovaná trestná činnost - výkon trestu 83,14	Opakovaná trestná činnost - výkon trestu 90,18

Vzhledem k tomu, že některé sledované skupiny zahrnovaly pouze menší vzorek dat od odsouzených žen, je třeba na výsledky nahlížet jako na možné vodítko, ne jako na statisticky ověřený fakt.

Názor většinové společnosti je, že ti „lumpi“ si nezaslouží, aby se jim někdo věnoval. Skutečnost je taková, že pokud se těmito lidem, často vnitřně velice rozháraným, nikdo nevěnuje, prohlubuje se jejich psychopatie a dochází k opakování trestné činnosti, ve které se často zvyšuje její závažnost. I z ekonomického hlediska je vhodné (pokud pomineme lidskou a morální rovinu), aby se pachatelé trestné činnosti naučili vážit si sebe a svého života a tím získali motivaci se do výkonu trestu nevracet. Pan Hála (2008) jako zkušený vězeňský psycholog uvádí, že si za svá léta praxe ve vazební věznici mnohokrát potvrdil platnost teze, že trestná činnost (a obdobně i drogová závislost) je patologickým alternativním pokusem o vyrovnání se s existenciální frustrací v těch případech, kdy člověk z nějakého důvodu nedokáže najít kladné hodnotové životní zakotvení.

I z toho důvodu bychom chtěli na závěr popřát hlavně forenzním psychologům a ostatním specialistům, aby se jim dařilo pomáhat odsouzeným projít procesem usmiřování a nalézat pozitivní smysl života.

Autoři:

Hana Kušnířová pracuje v Rodinné a manželské poradně Centra psychologické pomoci, Opava, v době výzkumu pracovala jako psycholog ve výkonu trestu odsouzených žen v Opavě. Petr Čermák pracuje na Slezské univerzitě v Opavě, Tomáš Soukup je student této vysoké školy. Mezititulky doplnila redakce ČV.

Drogoví psi soupeřili v Opavě

Radovan Strojil

Jedním ze způsobů, jak zabránit průniku drog do vězeňských objektů, je využívání speciálně vycvičených psů. Středisko služební kynologie v opavské věznici je od roku 2002 zaměřeno pouze na práci se služebními psy kategorie SPD, čili speciální pes drogový. Tito psi jsou cvičeni k odhalování výroby, držení a šíření omamných a psychotropních látek v objektech věznic.

Úkolem těchto psích specialistů je vyhledávat zakázané látky v celách a ostatních prostorách věznice, kontrolovat došlou poštu, balíky, které přinesou návštěvy, vjíždějící vozidla nebo oděvní součástky odsouzených při návratech z pracoviště.

Jen pro ilustraci – od začátku letošního roku bylo prohlédnuto 858 poštovních zásilek do hmotnosti 1 kg, 500 balíků, 13056 dopisů, 739x ložnice, 260 pracovišť, skladů, dílen atd.

Speciální protidrogové prohlídky byly v letošním roce doplněny o závod jednotlivců, jehož smyslem bylo provedení prohlídek ubytovacích prostor psovody z jiných věznic, motivace k dosažení kvalitnější vycvičenosti služebních psů a srovnání stupně jejich vycvičenosti. Závod, který je v této podobě jediným na Moravě, sloužil také jako instruktážně-metodické zaměstnání.

Provedení jednotlivých disciplín hodnotila dvojice rozhodčích, a to bývalý příslušník vězeňské služby s bohatými zkušenostmi v oblasti kynologie a metodiky výcviku služebních psů Jan Šrom, a dále nprap. Pavel Pochman z věznice v Oráčově, který je nejen uznávaným kynologem, ale také působí jako rozhodčí ve Výchovném středisku služební kynologie Jiřice a posuzuje i celorepublikové přebory VS ČR protidrogových psů.

Nervozitu psovodů při závodech vnímají také jejich psi. Každý psovod má svého psa od štěněte a za jeho výcvik zodpovídá. Nejdříve ho učí poslušnosti a pak vtisknutí celého pachového spektra omamné psychotropních

látek. Poté je psovod se psem vyslán do základního kurzu pořádaného Centrální správou ČR nebo Policií ČR, kde mu je přidělena kategorie, kterou musí každý rok obhajovat ve Výchovném středisku služební kynologie v Jiřicích, popř. ve střediscích služební kynologie jiných bezpečnostních sborů. Kromě speciálních psů drogových se ve vězeňské službě využívají psi v kategoriích všestranní psi a obranní psi. Přeborníkem závodu byl pprap. Josef Šesták z Věznice Břeclav, který znamenal velkou konkurenci. On i jeho pes Nex mají značné zkušenosti a mnoho úspěchů v této oblasti. Jejich odbornost se nakonec prokázala,

neboť získali 1. místo. V současné době slouží ve VS ČR již tři Nexovi potomci, z toho dva právě v opavské věznici.

I přes nižší účast, než se předpokládalo, splnil tento nulový ročník závodu zcela jistě svůj účel. Došlo nejen k výměně zkušeností se zaměřením na praktický výkon služby, ale také k předání vzájemných poznatků a informací týkajících se metodiky výcviku služebních psů. Tvrdá a usilovná práce kmenových psovodů bude tedy i v příštím roce porovnávána s přeborníky z dalších věznic i jiných ozbrojených složek a snad se podaří založit tradici tohoto velmi zajímavého a užitečného závodu.

Šest psovodů – specialistů se svými psy soutěžilo dva dny v pěti disciplínách:

1. Během 10 minut nalézt drogu v prostředí dvou cel odsouzených,
2. během 5 minut nalézt drogu ukrytou v motorovém vozidle,
3. nalézt drogu v poštovní zásilce,
4. nalézt drogu v dřevěné bedně,
5. cviky poslušnosti.

Evropské vězeňství čelí nedostatku peněz

Michaela Ivanovičová

Věznice Kynšperk nad Ohří se v rámci Evropského zasedání odborářů, konaného u příležitosti oslav 60. výročí vzniku národní asociace zaměstnanců vězeňské služby Porýní – Falc, účastnila ve vzdělávacím centru křesťanského Schönstattského hnutí ve Vallendaru Mezinárodního vězeňského setkání ve spojené Evropě.

Představitel odborové organizace spolkové země Porýní – Falc Winfried Conrad pozval na setkání od 14. do 17. září rovněž zástupce ze zahraničí a v průběhu konference se tak delegáti seznámili i s vězeňským systémem v Polsku, Litvě, Rakousku a České republice. Věznici Kynšperk nad Ohří reprezentoval její ředitel plukovník Vlastimil Kříž a psychologka Michaela Ivanovičová.

Podobnosti a difference těchto systémů diskutovali účastníci napříč jednotlivými spolkovými zeměmi. Pojmenovali rozdíly a debatovali o aktuálních problémech, mezi které patří především nedostatek peněz v tomto sektoru napříč celou Evropou. Finanční deficit je nejmarkantnější především v bývalém východním bloku, kde jedním ze společných prvků je například i psychická a emocionální podpora vězeňskému personálu, který nejvíce pociťuje nedostatek peněz při své každodenní činnosti. Odbornou část prokládaly kulturní a společensko-historické prvky, které obohatil svou aktivní účastí Gerhard Meiborg z Ministerstva pro justici a ochranu spotřebitelů spolkové země Porýní-Falc, který poté přijal účastníky v sídle ministerstva v Mainzu. Podobné akce přispívají k prohlubování a rozšiřování profesních kontaktů v rámci vězeňského sektoru EU.

Prizonizace a kontraprizonizace

Miloslav Jůzl, Miroslav Bargel

Penitenciární zdroje uvádějí, že pojem prizonizace se poprvé představil odborné penitenciární veřejnosti v roce 1940 v pojetí amerického sociologa, kriminologa a psychologa Donalda Clemmera. Vzhledem k tomu, že životní údaje o tomto penitenciárním průkopníkovi jsou velmi kusé, považujeme za korektní seznámit čtenáře alespoň s tím, co se až investigativním způsobem podařilo zjistit...

Donald Clemmer se narodil 1. 10. 1903 na předměstí Chicaga, Morgan Park, ve státě Illinois. Po studiích v Chicagu se začal intenzivně zabývat problémy v amerických věznicích a začal zkoumat především mužskou populaci za mřížemi. Bylo to v době, kdy se v USA odehrávala světová hospodářská krize a prohibice, a proto americké věznice byly přeplněné. Své poznatky z penitenciaristiky začal publikovat. Jeho nejznámějším a nejvýznamnějším dílem je *The Prison Community - Vězeňská komunita* (1940, 1958). Clemmer totiž pracoval posléze jako sociolog ve věznici v Chesteru ve státě Illinois a zajímal se o studium mužské vězeňské subkultury ve třicátých letech minulého století. Dospěl k názoru, že vězni mají společnou zkušenost nucené vazby a to je sjednocuje ve společném boji proti věznilům (Inciardi,

1994). Clemmer se stal už za války uznávaným penitenciaristou. Prací byl natolik zatížen (mimo jiné člen rady federálních věznic, penitenciární působení ve státě Illinois a v distriktu Kolumbijského departementu - Kongresu), že 18. září 1965 byl náhle stižen mrtvicí a ve věku 62 let zemřel (z informací genealoga Rona Mlejníka, USA, stát Nebraska).

O tři roky dříve však s pojmem prizonizace operuje také německý sociolog Hans Reimer ve svém pojednání *Socializace ve vězení*.

Clemmer soudil, že fyzická blízkost vězňů ničí jejich veškeré soukromí; vězeňské předpisy a rutina je nutí ke konformismu a izolace omezuje jejich život. Život ve vězení navíc mezi vězni podporuje monotónní rovnostářství. Vězni mají podobné cely, nosí stejný oděv, jedí stejné jídlo, ve stejný čas pracují, stejné věci děla-

jí podle stejných předpisů a daného režimu a pod stejnou hrozbou disciplinárních trestů. To málo, co život ve vězení nabízí, dělají vězni společně. A to vše probíhá pod stejnou strukturou moci – přímé, bezprostřední, někdy brutální, před níž není úniku. Pospolitost vězňů sdílí společnou nenávist k vězeňské správě. K takovým závěrům při formulování pojmu prizonizace dospívá Clemmer již před osmdesáti lety a dále pokračuje, že vězeňské podmínky se mohou přebírat v té či oné míře. Jakmile je však vězeň přijme za své, stává se imunním vůči vlivům konvenčního hodnotového systému. To znamená, že proces prizonizace mění nováčka na plnohodnotného trestance, přičemž jde o kriminalizační proces, který se vzpírá proti nápravě či resocializaci (Inciardi, 1994).

Někteří odborníci se však staví pro-

ti Clemmerovým úvahám. Poukazují na prokázanou skutečnost, že vězni jsou skutečně v průběhu uvěznění prizonizováni, ale před propuštěním vzhledem k pobytu na výstupním (předpropouštěcím) oddělení a vlivem dalších opatření tzv. deprizonizováni. Jiní jsou názoru, že prizonizace jako taková je mýtus. Většina se však kloní k názoru, že k určitým formám prizonizace skutečně dochází. Je však ovlivněna prioritami vězně, trváním, frekvencí a intenzitou jeho kontaktů s vězeňskou subkulturou a hodnotami různých segmentů vězeňské populace. Zdá se, že tento názor je správný, neboť zvažuje všechny okolnosti ovlivňující psychiku vězně a hledá kompromis v názorech na prizonizaci. Každý jedinec, jenž se dostane do vězení, tedy projde do určité míry prizonizací (Inciardi, 1994).

Prizonizací se zabýval rovněž americký sociolog a kriminolog, Gresham M'Cready Sykes (1922 – 2010), jenž studoval a popsal působení prizonizace na vězně ve státní věznici v New Jersey. Spolu s dalším sociologem Davidem Matzou (1930) publikoval v roce 1957 významné pojednání s názvem *Teorie delikvence*.

Kořeny slova prizonizace spočívají v anglickém ekvivalentu prison (vězení) a svůj původ má ve starofrancouzském prison, prisun a v latinském *prisonem* od *prehendere* (zmocnit se). Prizonizace tedy znamená proces přeměny svobodného člověka ve vězně, a to jak intelektuální, tak psychologické i fyzické.

Prizonizace je penitenciární kategorií, související s izolací jedince od společnosti – ve vězeňském – penitenciárním prostředí. V první fázi se jedná o proces adaptace na vězeňské podmínky a prostředí, během níž jde o přijetí vnitřních vězeňských nepsaných norem a osvojení si nových pravidel chování mezi vězni. Podle Mařádka je to vlastně výchova věznic směřující protisměrně vůči resocializaci. Tak jako speciální pedagogika se zabývá stupni socializace jedince, lze o též hovořit i v penitenciariistice v souvislosti s prizonizací, avšak opačným směrem.

Důležitou roli v procesu prizonizace, jak už odhalil Clemmer, sehrává i stupeň izolace vězně. Ta může být vnější – budovy, ostražba, stavebně-ženižní zabezpečení věznic; a vnitřní, vyvěrající ze sociální izolace a vztahů mezi vězni i vězeňským personálem. Již tehdy Clemmer hovoří o třech stadiích vlivu prizonizace na chování a jednání vězňů mezi sebou: ostrakismus, fyzické napadání až případná vražda. Součástí prizonizace je i podléhání drogové závislosti a užívání drog ve vězeňském prostředí, jež jsou nežádoucími fenomény současnosti a často i zdrojem kriminality, mající kořeny v delikvenci, šikaně, násilí v různých formách, v chudobě a sociální inkluzi, etnickém napětím,

bezdomovectvím apod. (Hupková, 2010). Tomu se vězeňská služba snaží čelit svými protidrogovými programy a prevencí drogových závislostí. V českých podmínkách se prizonizací zabýval již docent Jiří Čepelák (1915–1989), ředitel Výzkumného ústavu penologického v sedmdesátých letech, dále Alena Marešová, Karel Netík či Vratislava Černíková. Nejucelenější analýzu kategorie prizonizace v současné době podává přední český odborník Jan Sochůrek v Kapitolech z penologie III, s podnázvem *Negativní jevy ve vězení* (2007). Zde zejména na stranách 10 – 15 zevrubně charakterizuje tento fenomén, vyskytující se ve větší či menší míře a za specifických podmínek v každém vězeňském systému.

Sochůrek uvádí, že podle Hartbordta znamená prizonizace (vězení domovem) adaptaci na podmínky života ve vězení a velmi snižuje pravděpodobnost úspěšné reintegrace jedince do normální společnosti (Sochůrek, s. 10).

Prizonizace má dvě složky:

Institucionalizace (dle Černíkové, Makárusové, 1997), což je výsledek adaptace na přísně a vysoce organizovaný život ve vězení (časový rozvrh dne, způsob nařízeného způsobu vystupování a chování vůči personálu, důraz na pořádek a vnější kázeň apod.) Výsledkem bývá ztráta aktivity, život ze dne na den.

Ideologizace (dle Koppa, 2004), což představuje proces přizpůsobování se normám, hodnotám, názorům a postojům, které se vytvářejí v neformálních skupinách odsouzených, přizpůsobení se vězeňské subkultuře, která má desocializační charakter. Proces prizonizace je ovlivněn také podmínkami míry (hloubky) prizonizace, jež stanovil Čepelák a v roce 2004 znovu připomíná **Kopp**:

**intelligence odsouzeného,
stabilita osobnosti odsouzeného,
stupeň disociality a demoralizace,
ochota a schopnost přizpůsobit se neformálním vězeňským skupinám, sklon k abnormálnímu sexuálnímu chování,
ochota zúčastnit se zakázaných činností,
rozsah a druh extramurálních vztahů,
délka trestu,
formy a metody výchovného působení.**

Hloubku prizonizace lze ovlivnit i uvnitř vězeňských zařízení, a to jak pozitivně, tak negativně; jako např.:

**zařazení vězně do kolektivu s ohledem na stupeň kriminální infekce,
přítomnost vězňů selhávajících ve standardních podmínkách výkonu trestu v kolektivech,
technická, režimová, bezpečnostní a výchovná opatření realizovaná ve věznicích,
tlak vytvářený násilníky a agresory, atmosféra strachu,**
(Sochůrek, s. 14).

Důležitým indikátorem hloubky prizonizace je konkrétní chování jedince ve vězení, neboť prostředí vězení se výrazně odlišuje od běžného života mimo vězení. Někdy však o hloubce prizonizace svědčí i některé vnější znaky, např. tetování, zejména na odkrytých částech těla (obličej, krk, zápěstí).

Sochůrek uvažuje o různých skupinách víceméně narušených vězňů. Poukazuje na skutečnost, že ve věznici se setkávají vězni s různou kriminální anamnézou, několikrát trestaní, ale i prvotrestaní a často sociálně ještě nenarušení jedinci. Především nositelé prizonizace pak znamenají velkou psychickou zátěž pro kriminálně nenarušené spoluvězně, zatímco z hlediska personálu je jejich chování v rámci vnějších projevů téměř bezporuchové a nekonfliktní (Sochůrek, s. 15).

Po roce 1989 si vězeňská služba (tehdy ještě Sbor nápravné výchovy) stanovila čtyři základní úkoly transformace vězeňství (kromě personálních změn): humanizace, depolitizace, demilitarizace a deprizonizace. Zdá se, že ani po dvaceti letech deprizonizace nenastala: „Nelze dále do budoucna přehlížet tu skutečnost, že existují nikoliv malé skupiny vězněných kriminálních pachatelů, kteří jsou resistantní vůči výchovnému zacházení.“ (Sochůrek, s. 15).

Prizonizace však působí na všechny účastníky zapojené do penitenciární praxe. Tzn., že se netýká pouze vězňů, ale ovlivňuje i vězeňský personál, který je denně ve styku s vězni (zejména dozorci). Vliv takové prizonizace lze označit např. za syndrom vyhoření, ale ve své podstatě je vel-

kým tlakem na psychiku tohoto personálu, který pak nutně prizonizaci podléhá také. Proto již v současnosti jsou shromážděny materiály k výzkumu prizonizace jako kontraproduktu v penitenciární praxi. Vyhodnocení se týká zatím 145 respondentů z cca jednoho tisíce respondentů – zaměstnanců Vězeňské služby ČR, což je jedna desetina veškerého vězeňského personálu. Je proto třeba poděkovat všem, kteří na výzkumu participovali ve věznicích Příbram, Praha – Pankrác, Valdice, Kuřim a Světlá nad Sázavou.

Interpretace některých výsledků výzkumu:

Výzkum se tedy týkal zaměstnanců z Věznice Příbram a Věznice Kuřim, přičemž odpovídalo 111 mužů a 34 žen. Z toho přiznalo, že vliv prizonizace na sobě pociťuje 138 respondentů, 7 mužů se vyjádřilo, že na ně prizonizace nepůsobí, jsou již vůči ní odolní – spíše otupělí.

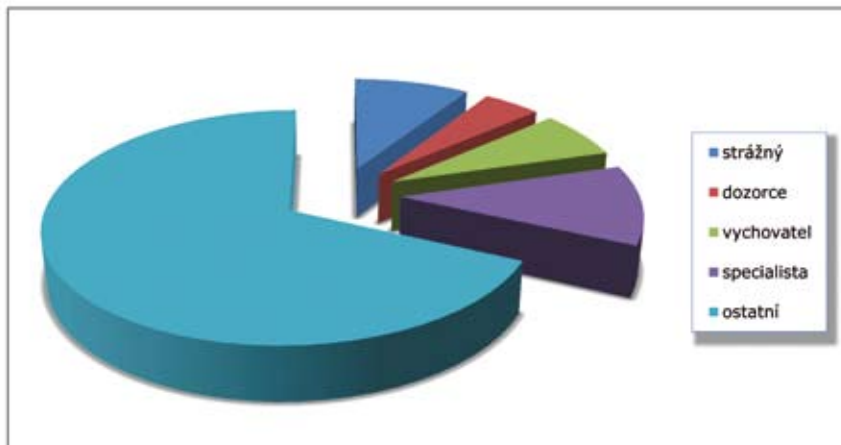
Jednoduchým dotazníkem byla sledována tvrdá data, v nich nás zajímalo pohlaví, věk, vzdělání a pak – funkce ve vězeňské službě (strážný, dozorce, vychovatel, specialista a ostatní), dále délka služby ve vězeňské službě a nakonec možné varianty vlivu prizonizace, jež působí v oblasti psychiky, tělesné devastace, sociálních vztahů a – jiné. Z analýzy dat vyplynula řada kauzálních příčin prizonizace, z nichž jsme sledovali především narušení psychiky zaměstnanců vězeňské služby, a to v kontextu s počtem odsouzených let, z pohledu muž – žena a ve vztahu k vykonávaným funkcím.

Tab. 1 Charakteristika výzkumného souboru

	Průměrný věk	Funkce					Vzdělání	
		strážný	dozorce	vychovatel	specialista	ostatní	SŠ	VŠ
Ženy	41	4	2	3	5	30	21	13
Muži	40,5	27	16	20	10	28	61	49

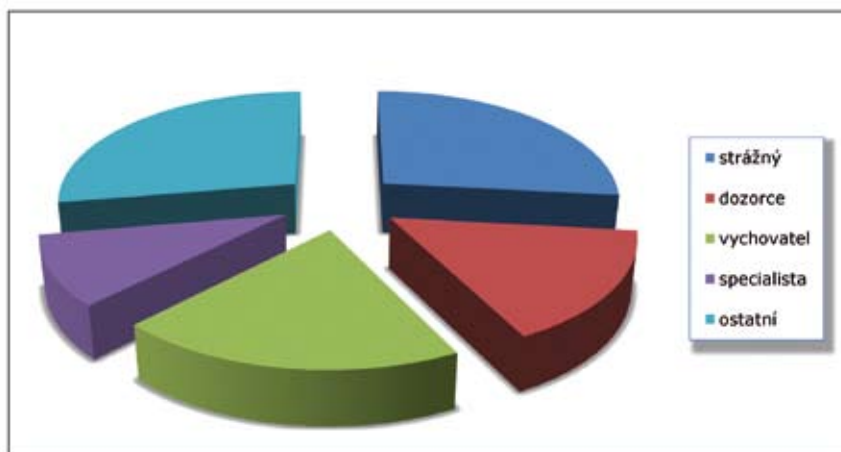
Graf 1

Charakteristika výzkumného souboru vzhledem k vykonávané pozici – ženy

Graf 2

Charakteristika výzkumného souboru vzhledem k vykonávané pozici – muži

Průměrný věk mužů byl 40,5 let; průměrný věk žen byl 41 let (viz tabulka č. 1).

Funkce (muži/ženy): strážný – 27/4, dozorce – 16/2, vychovatel – 20/3, specialista – 10/5, ostatní (personalisté, zdravotníci, logistika, správní, ekonomové, kontrola apod.) – 28/30.

Počet odsouzených let: 64 do 10 let, 81 nad 10 let.

Vzdělání (SŠ/VŠ): muži – 61/49, ženy – 21/13.

Sledovaný vliv prizonizace: v psychice, ve fyzickém stavu, v sociálních vztazích a jiné vlivy.

I tak málo položek nabízí řadu kombinací a analýz, z nichž nejvýznamnější se jeví působení prizonizace v oblasti psychiky:

Muži. Z celkového počtu respondentů jich podléhá psychickému opotřebování 76; 28 nepociťuje psychické opotřebování. Poměr je tak tři ku jedné ve „prospěch“ psychiky. 7 respondentů je vůči všem vlivům imunních.

Ženy. Výzkum ukázal, že z počtu 34 žen jich 23 má problémy s psychikou, 11 nikoliv, projevují se však u nich v oblasti sociálních vztahů. Ukázal se tak přibližně stejný poměr jako u mužů.

Výzkum tedy naznačil, že prizonizaci ve vězeňském prostředí trpí stejně muži i ženy.

Předpokladem bylo, že déle sloužící zaměstnanci (nad 10 let) budou mít větší problémy s psychikou než ti, kteří slouží do deseti let. Nad 10 let sloužilo 53 mužů a 22 žen. Z toho jich prizonizace v oblasti psychiky postihuje 44 mužů a 20 žen. To však neznamená, že personál sloužící do deseti let je toho ušetřen; nejsou výjimky, že již po roce někteří mají psychiku víceméně narušenu.

Z hlediska psychiky jsou nejnáročnější pozice (funkce ve vězeňské službě) funkce vychovatele a dozorce, neboť jsou téměř neustále ve styku s odsouzenými. To se potvrdilo u všech sledovaných vychovatelů – 18/0. Na rozdíl od nich dozorce (celkem 22) neměli až tak velké problémy s psychikou – 11/10, téměř 50% : 50%. Nečekaně problémy s psychikou však mají strážní, kteří nejsou v neustálém styku s odsouzenými (23/6), dále specialisté (psychologové, speciální pedagogové, sociální pracovníci) – 10/3 a ostatní – 44/16.

Jak bylo řečeno výše, ze získaných dat by bylo možno provádět další analýzy ve prospěch vězeňského personálu. Prizonizace – vliv a působení vězeňského prostředí na osobnost jedince, ať stojí z kterékoliv strany mříží, postupně devastuje jeho osobnost. To by nikoho nemělo nechat lhostejným. A tak nezbývá, než opět plánovitě a systematicky věnovat pozornost všem zaměstnancům vězeňské služby na udržování zejména jejich psychické kondice. Jako jedna z možností se nabízí osvěžit vzdělávací relaxační kurzy a kurzy copingové, jež byly zpracovány na Institutu vzdělávání Vězeňské služby ČR již před deseti lety a staly se součástí schváleného Programu celoživotního vzdělávání zaměstnanců Vězeňské služby ČR. Ve své době byly uplatňovány ve velkém rozsahu, neboť mimo jiné účastníky učily, jak být psychicky odolný vůči vlivům prizonizace, jak pečovat o své psychické zdraví a jak se účelně vypořádávat s působením vězeňského prostředí na svou osobnost. Neboť čtrnáctidenní rehabilitační pobyty samy o sobě na psychohygienu člověka nestačí – což prokázaly výzkumy.

Spolupráce Poradny drogové prevence Vazební věznice Praha – Ruzyně se Sananimem, o.s. a Českou společností AIDS pomoc, o.s. Domem světla

Spolupráce mezi Vazební věznicí Praha – Ruzyně a občanským sdružením Sananim byla započata v roce 2000 a trvá doposud.

Začátky byly na rozdíl od dnešní spolupráce s tímto občanským sdružením a funkcí Poradny drogové prevence složitější, ale díky dobré komunikaci a snaze vedení vazební věznice, zaměstnanců vazební věznice a Sananimu, o.s. vznikla výborná spolupráce, která do dnešního dne stále trvá a rozšířila se ještě o spolupráci s občanským sdružením ČSAP – Dům světla.

Zaměstnanci občanského sdružení Sananim v samém počátku docházeli do Vazební věznice Praha – Ruzyně pravidelně jednou za měsíc za vězňnými osobami a spolupracovali pouze se sociální pracovníci a psychologem na oddělení výkonu vazby. Postupem času a se zvýšeným zájmem vězňných osob o tuto službu byla frekvence návštěv zvýšena na čtyři návštěvy měsíčně a také přibýlo více členů v poradně drogové prevence z řad zaměstnanců Vazební věznice Praha – Ruzyně. Dnešní členové poradny drogové prevence ve vazební věznici jsou zastoupeni sociální pracovníci, vychovatelkou a speciálním pedagogem z oddělení výkonu vazby, vychovatelem – terapeutem, speciálním pedagogem a psychologem z oddělení výkonu trestu a vrchní sestrou ze zdravotnického střediska. Je zde tedy zastoupena celá řada oddělení.

Vzhledem k tomu, že nárůst žadatelů stále stoupal a problematika drog a drogové závislosti u vězňných osob byla a je stále aktuálnější, domluvila se spolupráce s občanským sdružením Sananim na pravidelné návštěvy dvakrát týdně, vždy v úterý a ve čtvrtek s tím, že se zaměstnancům této organizace zajistila možnost volného pohybu v prostorech vazební věznice a byla jim poskytnuta kancelář pro administrativní činnost. Úzká spolupráce občanského sdružení Sananim je ve vazební věznici se

Bc. Kamila Kirschová, DiS.

Sociální pracovníce OVV
Vazební věznice Praha – Ruzyně

sociální pracovníci oddělení výkonu vazby, která zajišťuje aktuální seznam zájemců z řad vězňných osob na oddělení výkonu vazby o kontakt s tímto občanským sdružením. Seznam obsahuje jména vězňných osob, čísla cel a oddílů, kde jsou vězňné osoby zařazeny, a dále informace o požadavcích těchto osob. Občanské sdružení Sananim ve spolupráci se sociální pracovníci oddělení výkonu vazby pořádá také besedy na téma „Drogová závislost a její následky“ pro vězňné osoby ve výkonu vazby. Další spolupráce je se speciální pedagožkou z oddělení výkonu trestu, která Poradnu drogové prevence vede. S tímto sdružením si předávají informace potřebné k další vzájemné spolupráci a informovanosti členů PDP a Sananimu, o.s. V neposlední řadě probíhá ještě spolupráce s vychovatelem – terapeutem z oddělení výkonu trestu odnětí svobody, který s občanským sdružením zajišťuje besedy a edukační skupiny pro vězňné osoby ve výkonu trestu odnětí svobody.

Občanské sdružení Sananim také spolupracuje s vrchními dozorci a dozorci vazební věznice, kteří zajišťují předvedení vězňných osob na pohovory do kulturních místností, které jsou k tomu určeny, popřípadě informují pracovníky občanského sdružení o nepřítomnosti vězňných osob z důvodu např. vycházek, lékařského ošetření, eskort k soudům, návštěv, koupání či přítomnosti vězňných osob na jiných aktivitách se zaměstnanci vazební věznice.

Další občanské sdružení, se kterým Poradna drogové prevence Vazební věznice Praha – Ruzyně navázala

spolupráci v roce 2007, je Česká společnost AIDS pomoc – Dům světla.

Spolupráci mezi Vazební věznicí Praha – Ruzyně a ČSAP, o.s. – Domem světla zajišťuje sociální pracovníce z oddělení výkonu vazby. Zaměstnanci tohoto sdružení realizují u vězňných osob ve výkonu vazby testování na HIV/AIDS a besedy na téma „Život s HIV/AIDS“. Testování na HIV/AIDS probíhá pravidelně jedenkrát za tři měsíce. Každého testování se zúčastní cca 55 vězňných osob z oddělení výkonu vazby. Testování na HIV/AIDS díky občanskému sdružení ČSAP – Dům světla se provádí zcela zdarma. Besedy k této problematice probíhají cca dvakrát ročně.

Testování probíhá v prostorech vazební věznice, v místnostech k těmto úkonům určeným za přítomnosti pracovníků Domu světla, což jsou ředitel, sociální pracovník a zdravotní pracovník. Za Poradnu drogové prevence vazební věznice jsou u odběrů přítomni sociální pracovníci z oddělení výkonu vazby, vrchní sestra ze zdravotnického střediska a dozorce, který vězňné osoby ve výkonu vazby na testování navádí.

Co říci závěrem? Nejspíš to, že všichni, kteří se na této spolupráci v jakémkoliv období podíleli, podílejí a podílet budou, jsou profesionálové, kteří svoji práci vykonávají řádně, zodpovědně, svědomitě a velice dobře znají veškerou problematiku s tímto spojenou.

Bohužel se najdou i zaměstnanci, kteří aniž by měli odborné znalosti a zkušenosti s touto problematikou a ověřili si pravdivé skutečnosti, dají raději přednost vlastním smyšleným nápadům a zkresleným informacím. Vzhledem k tomu, že jsem optimista, věřím, že i nepravdivá kritika autora článku z minulého čísla časopisu České vězeňství 3/2011 neodradí pracovníky Poraden drogových prevencí vazebních věznic a věznic od další činnosti.

Vazební věznice České Budějovice

Václava Káplová

Trocha historie

Vazební věznice České Budějovice je jedinou věznicí v Jihočeském kraji, jejíž spádovou oblast tvoří celý jihočeský region a také část kraje Vysočina. Budovy věznice jsou součástí tzv. justičního paláce, umístěného v centru města. Areál je uzavřeným blokem budov věznice a krajského soudu. Původní objekt tvoří mohutná impozantní budova v novorenesančním stylu, vystavěná v období let 1902 – 1905. V roce 1987 došlo ke spojení obou křídel novorenesanční budovy stylově zcela nevhodnou a nevzhlednou panelákovou vestavbou. V devadesátých letech byly postupně přistavěny, rekonstruovány a modernizovány jednotlivé části vazební věznice. V roce 1993 začaly svému účelu sloužit také nově vybudované vycházkové dvory pro obviněné. Jejich umístění na střeše vazební budovy bylo v této době považováno za raritu, ale také za důležitý bezpečnostní prvek.

Více současnosti

Věznice je profilována jako vazební a současně slouží také pro výkon trestu mužů zařazených do skupin A (s dohledem) a B (s dozorem). Ubytovací kapacita vazební věznice je stanovena pro 113 obviněných a 166 odsouzených osob. Vzhledem se skutečnosti, že Vazební věznice České Budějovice je věznicí nástupní, je pro přímý výkon trestu odnětí svobody vymezeno 106 míst pro kmenové odsouzené. Zbývající část kapacity pro výkon trestu naplňují odsouzení, tzv. in transit – tedy ti, kteří po nástupu do výkonu trestu čekají na rozhodnutí, ve které věznici trest vykonají, nebo ti, kteří přijíždějí z jiných věznic za účelem účasti při soudních jednáních nebo vyšetřovacích úkonech.

Personál věznice

Ve Vazební věznici České Budějovice je aktuálně zaměstnáno celkem 116

příslušníků vězeňské služby, 79 příslušníků justiční stráže a 57 civilních zaměstnanců. Personální referát zajišťuje komplexní výkon veškeré personální agendy. Zabezpečuje agendu přijímacího a výběrového řízení, komplexní pracovněprávní a platovou agendu, důchodovou agendu příslušníků VS, agendu nemocenského pojištění, zajišťuje rovněž základní odborný výcvik nově přijatých zaměstnanců, odborná školení a kurzy pro zaměstnance. Personální referát se při své práci opakovaně potýká s poměrně zvýšenou fluktuací a zejména nedostatkem vhodných pracovních sil na funkcích lékařů či správců IS.

V rámci zlepšení péče o zaměstnance se personální referát administrativně věnuje zajištění rekreací v rekreačním zařízení vazební věznice v Dolní Vltavici, které se nachází uprostřed levého břehu Lipenského jezera v katastru obce Černá v Pošumaví. Zaměstnancům nabízí celkem 38 lů-

žek v šesti různě velkých chatkách a možnost řady rekreačních aktivit, například cykloturistiku, turistiku, houbaření a rybaření.

Oddělení vězeňské a justiční stráže

Oddělení vězeňské a justiční stráže zajišťuje především nepetržitě vnější i vnitřní střežení objektu věznice, samozřejmě s využitím dostupných sil a technických prostředků. Stejně jako v jiných věznicích zajišťuje oddělení celou další škálu činností, například předvádění k OČTŘ, lékáři, k návštěvám, realizaci vycházek, v případech potřeby i střežení vězněných osob při hospitalizaci v civilních zdravotnických zařízeních. Další stěžejní činností je realizace eskort k soudům, vyhoštění, do zdravotnických zařízení, přemístění vězněných osob do dalších věznic. Jistá odlišnost od ostatních věznic je patrná při pohledu na mapu České republiky se znázorněným rozmištěním jednotlivých věznic a vazebních věznic. Akční rádius, ve kterém vykonává činnost i oddělení vězeňské a justiční stráže Vazební věznice České Budějovice, je mimořádně velký. V praxi se realizují eskorty obviněných a odsouzených celkem k devíti soudům v rámci celého regionu. Vzdálenost soudů se pohybuje od 28 do 99 kilometrů od věznice. To klade velké nároky na personální zajištění, vozový park a výrazně ovlivňuje náklady na pohonné hmoty. Zastaralý vozový park spolu s jeho velkou amortizací je další faktor, vyžadující velké úsilí k zachování akceschopnosti i běžného provozu.

Oddělení výkonu vazby a trestu

Výkon vazby - představuje jeden z nejzávažnějších zásahů do základních práv a svobod, proto je kladen důraz na to, aby během výkonu vazby byl obviněný podroben jen těm omezením, která jsou nezbytně nutná. Zajištění zákonných práv a oprávněných požadavků včetně plnění stanovených povinností obviněných je denní samozřejmostí a participují na nich vedle příslušníků dozorcí služby také odborní zaměstnanci věznice. Ze zkušeností je zřejmé, že tzv. dynamickou bezpečnost lze chápat jako bezpečnost dosahovanou průběžným monitorováním a pozitivním ovlivňováním psychosociálního klimatu, a to zejména prostřednictvím intenzivní a všestranné komunikace vězeňského personálu s vězněnými osobami zaměřené na prevenci a řešení problému. Pravdou je, že udržet profesionální úroveň při jednání s vězni vyžaduje od dozorců i odborných zaměstnanců nezřídka maximální úroveň sebeovládání, taktiky a tolerance. Ve vnitřním řádu pro obviněné nabízíme následující programy: kondiční cvičení, arteterapii, muzikoterapii, sledování TV a DVD, skupinový program psychologické péče, výuku

českého jazyka (nejen pro cizince). Velmi žádané je individuální poradenství, poskytované odbornými zaměstnanci, například psychology, sociální pracovníci, pracovníky poradny protidrogové prevence.

Výkon trestu odnětí svobody - účelem výkonu trestu odnětí svobody je cílené působení na odsouzené, aby v budoucnu vedl řádný život. Dalším aspektem výkonu trestu je funkce regulativní a izolační. K tomu, abychom dosáhli pozitivního výsledku, přispívá několik faktorů. Jedná se zejména o zajištění práce pro vybudování pracovních návyků, příznivé prostředí ve věznici, dostatečné zázemí pro výkon zájmových aktivit. A především kvalitní personál, směřující odsouzené k nápravě, změně postojů a názorů.

Zaměstnávání odsouzených

Prioritou je pro nás zaměstnávání odsouzených, kterým je po absolvování nástupního oddělení schválen program zacházení, jehož obsahem je účast na pracích pro potřeby věznice, realizace pracovních terapií a následně pracovní zařazení. Je důsledně dbáno na dodržování posloupnosti při zařazování do práce. Zpočátku odsouzení plní pracovní úkoly uvnitř věznice, po splnění veškerých stanovených kritérií je možné odsouzené zařadit na pracoviště mimo věznici. Práce pro potřeby věznice je zabezpečována ve věznici nebo v objektech VS ČR (Dolní Vltavice, Zotavovna Pracov), rovněž je realizována ve spolupráci s občanským sdružením Koníček.

Z důvodu omezení finančních prostředků byly dříve nabízené volnočasové aktivity zredukovány tak, abychom i nadále byli schopni naplňovat účel výkonu trestu. Současná nabídka aktivit obsahuje: kondiční cvičení, akvaristický kroužek, kroužek studia anglického a německého jazyka, mu-

zikoterapii, pracovní terapii, extramurální aktivity a rovněž individuální poradenství odbornými zaměstnanci.

Další činnosti

Chod věznice se neobejde bez dalších činností a servisu, který je zajišťován ostatními referáty a odděleními. Jedná se o oddělení správní, ekonomické, zdravotní či referáty informatiky, zabezpečovací a komunikační techniky, stavební, stravování a výživy. Práce zaměstnanců správního oddělení je náročná na znalosti příslušných předpisů a zejména na pečlivost. Je nezbytné garantovat, že ve věznici jsou vězněné osoby drženy pouze na základě platných rozhod-

nutí vydaných příslušnými orgány. Každá chyba ve smyslu opožděného propuštění či nesprávně stanoveného konce trestu přímo zasahuje do práv vězněných osob. V posledním období je práce na tomto oddělení časově podstatně náročnější vzhledem ke zvýšení počtu vězněných osob, jejich nástupů či dodání i jejich migrace mezi věznicemi.

Ekonomické oddělení zajišťuje právní nároky zaměstnanců i vězněných osob z hlediska přiděleného limitu neinvestičních prostředků. Dbá na dodržování hospodárnosti s nakládáním rozpočtových finančních prostředků dle přiděleného rozpočtu. Spravuje veškeré pohledávky a závazky zaměstnanců, vězněných osob a ostatních subjektů. Problematika nedostatku finančních prostředků je na denním pořádku.

V roce 2009 byla v rámci ekonomického oddělení zřízena provozovna střediska hospodářské činnosti. Průměrná zaměstnanost kmenových odsouzených dosáhla v minulém roce úrovně 99%. Referenti zaměstnávání a provozovny střediska hospodářské činnosti aktivně spolupracují se stávajícími zaměstnavateli vězněných

osob a snaží se o navazování nových kontaktů s dalšími subjekty. Jejich snahou je zajistit pracovní aktivitu pro co největší počet vězňů osob.

Práce samostatného referátu informatiky se promítá do všech činností vazební věznice a je neoddelitelně spojena s vězeňskou i všeobecnou administrativou. I přes nepříznivé ekonomické dopady se referát informatiky snaží zabezpečit chod všech prostředků výpočetní techniky, funkčnost programových aplikací a jejich aktualizace.

Zdravotní oddělení disponuje vybavenými ordinacemi praktických lékařů, zubní ordinací a rentgenovým pracovištěm. Kromě poskytované základní, odůvodněné a potřebné péče o vězněné osoby se zdravotníci potýkají s neustávajícími pokusy vězňů získat něco navíc i s jejich nesolventností.

Oddělení logistiky Vazební věznice České Budějovice se skládá ze čtyř referátů, jako je tomu ve většině věznic. Hlavním úkolem je kompletní zajištění provozu vazební věznice a správa movitého i nemovitého majetku. Budova věznice je historickým objektem, což klade zvýšené požadavky zejména na údržbu. Rovněž dispozice objektu nás limituje ve snaze o rozšíření prostor, které markantně a trvale chybí. V této oblasti je v příštím roce plánováno zahájení realizace první etapy zastřešení administrativní budovy, která má v současné době plochou střechu v havarijním technickém stavu. Takto získané prostory budou využity především pro navýšení ubytovací kapacity vězňů osob. V souvislosti s plánovanou výstavbou vícepodlažního parkovacího domu v těsné blízkosti věznice bude tato střešní stavba rovněž řešením pro zajištění bezpečnosti věznice.

Pohled do budoucnosti

Věznicí tvoří především lidé, proto do budoucna zůstane těžiště zájmu a pozornosti právě na nich. Není však možné oddělit od sebe lidi, myšleno vězněné osoby, a lidi, myšleno zaměstnanci. Jejich vzájemná interakce může působit jak negativně, tak i pozitivně. V současné době však čelíme faktickým a zvýšeným tlakům mezi těmito skupinami lidí, které se odvíjí převážně od nedostatku finančních prostředků. Tento dlouhodobě působící faktor v oblasti snížení prostředků přísně limituje hranice možností ve způsobu naplňování práv vězňů osob za současného vyžadování jejich povinností ze strany zaměstnanců. Zabezpečení veškerých úkolů se v současné době děje hlavně díky maximálně odpovědnému přístupu jednotlivých zaměstnanců.

Autorka je tisková mluvčí věznice

Vrchní dozorce ppor. Milan Kápl říká:

Práce s vězni mě baví pořád

Jak jste se k vězeňské službě dostal?

Má cesta k vězeňství bylo takové namlouvání s trucováním na obou stranách. Někdy v roce 1986 mne oslovil tehdejší Sbor nápravné výchovy. Uniforma mne sice vždycky lákala, ale odmítl jsem z politických důvodů. Po změně poměrů v naší společnosti jsem se v roce 1992 sám ucházel o přijetí do služebního poměru, ale nebyl jsem přijat. Dodnes nevím, z jakých důvodů. Štěstí jsem zkusil znovu o rok později a tentokrát se cesty mé a vězeňské služby konečně střetly.

Co vaše kariéra ve vězeňství?

Nastoupil jsem do oddělení vězeňské a justiční stráže, která byla tehdy, dá se říci, nástupním oddělením. Po absolvování nástupního kurzu v Brně a povinné praxi ve Věznici Praha Pankrác jsem byl zařazen do denní směny. Líbila se mi práce „režimáků“, jak

se tehdy říkalo vrchním dozorcům, a snažil se dostat výš. Tento post byl tehdy jednoznačně výběrovou záležitostí, a tak jsem se snažil a čekal. Doplnil jsem si vzdělání a díky navyšování tabulkových míst se podařilo - od roku 1995 jsem vrchním dozorcem. V současné době jsem na této pozici služebně nejstarším.

Služebně nejstarší – to vás přímá práce s obviněnými stále baví?

Samotná práce s vězni mě baví pořád. Obvinění, to je pestrá mozaika lidských povah, charakterů, temperamentů, úrovně sociální, inteligenční, vzdělanostní, která mě nutí udržovat se stále ve střehu a kondici psychické i fyzické. Při ohromné recidivě se s mnohými setkávám opakovaně, známe se a víme, co od sebe čekat. Je to takový sport, který není zápolením kdo s koho, ale během z bodu nula k cíli - v rámci oboustranného naplnění hesla fair play. Drtivá většina obviněných je to schopna pochopit a tento způsob vzájemné komunikace přistoupit.

A ostatní povinnosti?

To, co mě nebaví, je neustále narůstající administrativa. Na totéž, co jsem zvládl před deseti lety s jednou krabičkou žádanek, dnes potřebuji několik knih, kilogramy papírů, počítač a celou sbírku nařízení všeho druhu. Když to poněkud nadnesu (ale jen trochu), pak mám někdy dojem, že mi vězni vlastně překážejí a zabírají čas v mé, zdá se, veledůležité administrativní práci.

Co plánujete dál?

Vytrvat. Nabídky na vyšší post jsem několikrát odmítl, kancelářská práce mě nebaví. Chystám se pokračovat ve své práci tak, jak jsem ji dělal dosud.

Městská vězení

Ondřej Hladík

Přestože zařazení popisu životních podmínek delikventů v městském vězení na konec celé kapitoly neodpovídá dobové praxi, kdy bylo šatlavu využíváno spíše jako zajišťovací vazby před vlastním soudním řízením, je z dnešního pohledu logickým završením snahy o dopadení a potrestání provinilce. Proto je pro přehlednost celé práce přínosnější dodržet hledisko současného chápání celé problematiky.

Raně novověké vězeňství nepředstavovalo jednotný, státem řízený systém. Města a vrchnost spravovaly vlastní vězení určená k zajištění dopadených provinilců. O jejich osudu rozhodovala nejen závažnost spáchaného deliktu, ale také příslušnost k určité sociální vrstvě obyvatel českých zemí. Nejmnější bývalo horní vězení, nazývané podle místních zvyklostí přednice, stuba, horní světnice, měšťanské vězení, rathouzní vězení, přední šatlava a na Moravě šerhovna. To se obvykle nacházelo přímo na radnici, jak ukazuje popis z jihočeského Tábora: „Ze světnice totiž, kde rychtář sedával a hospodář rathouzní bydlel...v levé boční zdi jsou zazděná dvířka; tudy po několika schodech přišlo se do místnosti...a zde jsme v hořejším vězení. Jest to malý sklípek s kamenným pažením dveří a se všemi příznaky vězení...“.

V jeho zdech pobývali zpravidla nejbohatší měšťané, kteří si mohli dovolit určité pohodlí. K běžnému vybavení patřil stůl, židle, lavice, a zejména kamna, představující životně důležitý doplněk. Tužší vězení se totiž nevztápěla ani při největších mrazích. V některých městech šatlavní hospodář přednici z hygienických důvodů pravidelně vykuřoval.

Těžší vězení představovala šatlava, zvaná též zadní světnice, zadnice, dolní světnice, dolní vězení, určená ostatním obyvatelům města. Zde už byly výrazně horší poměry spojené s větším počtem vězňů, zimou a v podstatě neexistujícím hygienickým zařízením. Nejnebezpečnější zločince pak umísťovali do podzemních prostor radnice nebo biřicova domku. Pro nejtvrďší z nich, kam spouštěli delikventa po provaze otvorem ve stropě, se vžil název kabát. Ten byl opravdovým postrachem delikventů a dlouhodobější přežití v jeho prostorách bylo téměř nemožné. Avšak vylíčená diferenciace měst-

ských vězení nebývala vždy dodržována. Příkladem je Beroun, kde v důsledku zničení biřicova domku na počátku třicetileté války přestěhovali šatlavu do zadního traktu radnice. Tím ji spojili s měšťanským vězením, čímž bezpochyby zlepšili podmínky jejich dosavadních obyvatel. Snad jen kvůli nedostatku pramenů chybí jakékoliv zmínky o podzemním žaláři pro nejtěžší zločince. Na druhou stranu se zachoval podrobný popis zdejší přednice z první třetiny 17. století, kterou od zbytku radnice oddělovala pouze uzamykatelná mříž. Skládala se ze staré světnice, určené pro pobyt delikventů, síně, kuchyně a komory, užívané k uskladnění zůstávajících nástrojů (klády, pouta, řetězy apod.) K vybavení patřil stůl uprostřed místnosti, postele pro nejbohatší vězně a lavice zapuštěné ve zdi. Delikventi, na něž nezbylo ani toto improvizované lůžko, uléhali přímo na zem. Ze síně se vstupovalo na nejméně chráněnou část vězení – pavlač s prevétem, což představovalo velké riziko zejména proto, že vězni odtud mohli přeskočit na městské hradby.

Popis berounského žaláře přináší mimo jiné zmínku o poutacích prostředcích, které k vězení vždy neodmyslitelně patřily. Jejich druhy a způsob využití se během staletí mnohokrát změnil. Z důvodu absence konkrétních pramenů není možné říci, jaký sortiment obsahovalo novoměstské vězení. Avšak dochovaný inventář českokrumlovské šatlavy z roku 1612 prozrazuje širokou škálu využívaných pout, zámků a řetězů:

Předně nachází se v šatlavě v dolejší sklepě při štoku řetězů 1
V zadní sklepě též na řetězích na štoku 1
V kuchyni plech před kamnem 1
V prostředním sklepě anebo v světnici řetězův se nachází 6
Zámky v témž sklepě 3
V horní světnici protažené dlouze, v nich k nohám několik pout sprostých 2
Více pouta železných štauf 1
Více pouty železných s řetězem 8
Více poutův železných bez řetězův 14
Zámkův zamykací 12
Maličkejch poutův 2
Malej řetizek k těm putám 1
Více malej zámeček 1
Více řetěz na lavicích 2
Více novej zámeček 1

Při porovnání popsané situace v Táboře a Berouně je nápadný rozdíl v tvrdosti horního vězení, přičemž berounské se zdá být daleko mírnější. To svědčí o autonomii městských rad, kterým do určování životních podmínek zatčených nikdo příliš nezasahoval. Přesto se již v Koldínových právech objevuje předpis, který

se alespoň snažil upravit maximální možnou délku zadržení bez podání žaloby na tři dny. Na dodržování lhůty měla dohlížet komise složená ze dvou konšelů provádějících vždy v pátek pravidelnou týdenní kontrolu vězňů. Vzhledem k častému opakování těchto nařízení je pravděpodobné, že se na ně příliš nedbalo. Protahování po-

bytu v šatlavě bývalo patrně využíváno jako oblíbený prostředek sloužící k znepríjemnění už tak dost složité životní situace.

Jak tedy vypadal život tehdejšího vězně? Je zřejmé, že záleželo na tom, z jakého prostředí pocházel, co spáchal a jaký měl majetek. V měšťanském vězení si mohl zpríjemnit podmínky tím, že si nechal od rodiny či známých donést peřiny, lůžkoviny, jídlo a pití, nebo se domluvil na stravování přímo s biřicem. V roce 1572 vybíral mělnický rychtář za stravu pět bílých grošů denně, což bylo neúměrné oproti jiným městům, kde se platila zhruba polovina, tedy pět grošů míšeňských. Přesto nebyla kvalita zajišťovaného jídla vysoká. Mezi stinné stránky tehdejšího vězeňství patřila velmi rozšířená konzumace alkoholu. Šatlavní hospodář, který býval mnohdy sám kárán za přílišnou opilost, ho vězňům ochotně obstarával. Kutnohorský rychtář si dokonce zřídil výnosný šenk přímo ve vězení. Ani návštěvy nebyly nijak omezovány. Nechybí proto zprávy o intimních stycích, a to nejen mezi manželskými páry. Tuto situaci komplikovali ještě blázní internovaní kvůli nebezpečnému chování.

Opačný problém nastal, pokud neměl delikvent peníze ani příbuzné, kteří by jej živili. V takovém případě měl náklady hradit ten, kdo nechal zadrženého uvěznit. Protože k tomu málokdy došlo a městské rady je odmítaly stravovat, museli být tito nešťastníci vyváděni v poutech ven, aby si na jídlo vyžebrovali. Případně za ně mohla chodit žebrotou manželka biřice. Dalším možným způsobem obživy bylo zavěšování pytlíků z okna. Do nich měšťané dávali potraviny, někdy dokonce i peníze. Šikovnější vězni mohli dokonce provozovat své řemeslo a z výdělku si zaplatit živobytí.

Daleko tvrdší podmínky byly v nejtěžším podzemním vězení, odkud mnohokrát vytáhli vězně v kritickém zdravotním stavu v důsledku špatných hygienických podmínek, temnoty, chladu a naprostého nedostatku jídla. Z. Winter k tomuto problému cituje slova příbramského rychtáře Šimona, zaznamenaná do knihy komorního soudu roku 1533: „Pan Jan z Vitenče kázal Melichara Greffa, stříbrapaliče, do kabátu vsaditi. Když tam seděl. Tehdy smradem nemohl zůstat, i žádal, aby z kabátu byl nahoru vypuštěn, tehdy kázal pán, aby byl puštěn, a když byl již nahoře nad kabátem. Tehdy vomdlíval, a když sme ho mezi dvíře vyvedli, žádal, abychme mu poslali pro kněze.“

Samostatný problém představovalo hromadné věznění spolupachatelů trestných činů, mladistvých s dospělými a mužů s ženami. Nejenže docházelo k domlouvám, jak přelstít soud, výměně zkušeností, plánování dalších zločinů, ale na denním pořádku bývaly i rozličné sexuální delikty. O tom, co všechno mohlo ženy v šat-

lavě potkat, svědčí naturalistická výpověď Marie Magisterové z Českých Budějovic, jež roku 1593 pobývala v českokrumlovské šatlavě: „Bude teď v sobotu příští nejprv osm neděl, jak jsem v Krumlově z vězení, v kterém jsem několik neděl seděla vyproštěna. V tom pak času vězení mého Mathes Nožíř také v témž vězení byl a proti mně se tak hanebně choval. Hanbu svú vytáhl a mě jí vokazoval. Těž rukou hanbu svou v nohavicích zmítajíc, jí v ruce nesl, a proti mě netoliko samý, ale proti jinejm lidem v ruce, kteříž v témž vězení seděli, jako hovado nerozumné skučel.“

V tomto případě ale překvapivě došlo k přemístění provinilce do těžšího vězení, což ovšem nelze považovat za obvyklý postup. Vyřešení problému s diferenciací vězňů přineslo až založení první státní, dnes již neexistující, Svatováclavské trestnice v Praze na Zderaze roku 1823.

Zpravidla nevalný technický stav městských věznic častokrát přímo vybízel k útěku. Každodenní pohled na díru v krovu berounské šatlavy, kterou se mohl protáhnout dospělý muž, musel působit jako neodolatelná výzva. Ani po dvou stech letech nebyla situace lepší. Roku 1772 se z trutnovského vězení „vylámali“ tři penězokazci. Ještě v roce 1832 uprchl slavný loupežník Václav Babinský z novoměstského „domu kriminální-

ho práva“ tak, že v noci vylomil mříže z okna a přeskočil na přiléhající ochoz. Pokud došlo k útěku, byl za něj odpovědný rychtář jako správce vězení, který měl také ihned zahájit pronásledování. Současně s tím uhradil pokutu 30 kop grošů. Včasný začátek pátrání po uprchlíkovi nebýval obzvláště v menších městech pravidlem, protože mezi zadrženým a rychtářem mohly být příbuzenské či jiné vazby. Pokud tedy šlo například o odsouzeného k smrti, stávalo se, že rychtář chtěl zdržením celé akce poskytnout delikventovi patřičný náskok. Takovou snahu naznačují okolnosti útěku berounského vraha Matěje Vojty z roku 1626.

Na závěr kapitoly ještě několik slov o vzniku názvů jednotlivých šatlav, které se vžily a byly mezi obyvateli měst běžně používány. Některé nejspíše převzala jméno prvního vězněného. Mezi ně patří Polévka a Jelito na Novém Městě pražském. Další mohly vycházet z povahy žalářiňka nebo z charakteristických rysů, jimiž se proslavila. V pramenech se objevují například pražský Čertův sklep nebo kolínský Dusík. Tolik ke stručnému vylíčení postupu, jímž byla v raně novověkých městech řešena kriminalita od spáchání deliktu až po jeho potrestání. Dále se budeme věnovat událostem, které se odehrály na Novém Městě pražském v letech 1585 až 1593.

Z knihy Ondřeje Hladíka *Kriminalita v Rudolfínské Praze*, Nakladatelství Pavel Mervart 2011

Knihy Ondřeje Hladíka přináší detailní pohled na kriminalitu, soudnictví a vězeňství rudolfínské doby. Autor vychází především z tzv. knih svědomí, které vznikaly jako součást soudního řízení v raném novověku, konkrétně pak na Novém Městě pražském v letech 1585–1593. Do nich přísežný písař za-

nášel výpovědi svědků ke sporům, jakými byly například delikty proti osobním právům, kam náležely mimo jiné i cizoložství či „zhanění“ cti, delikty proti zdraví a životu, mezi něž byly řazeny například vraždy, hospodské rvačky nebo mordy. Studie zachycuje rovněž ojedinělý případ čarodějnictví, řazený mezi provinění proti oficiální ideologii. Stranou nezůstávaly ani majetkoprávní spory – asi nejproblematictější z nich byla rozepře odědictví rektora pražské univerzity Petra Codicilla z Tulechova. Každý případ je doplněn i citacemi výpovědí, jež mají ukázat nejen to, jak komplikovanou práci měli konšelé zasedající v soudu, ale i přiblížit mnohdy nečekané detaily života ve městě na konci 16. století.

Stavební práce ve znojemské věznici v průběhu šedesáti let

Ludmila Kurdíková

Stavební úpravy, vynucené mnohdy i třeba drobnými změnami v režimu a organizaci věznice, byly vždy součástí života a historie objektu. Není tomu jinak ani v případě znojemské věznice. Například zpráva z 13. června 1951 hovoří o odstranění závad v tehdejší trestní ústavu pro ženy ve Znojmě takto:

„Obě žalární oddělení našeho ústavu byla oddělena železnými mřížovými dveřmi, které byly k tomu účelu opatřeny, zasazení mřížových dveří do zdiva bylo provedeno v měsíci květnu. Dále byly již do zdiva zasazeny jedny velké mřížové dveře v hlavním průjezdu a dvoje mřížové dveře u obou východů z ústavu na procházkové dvory, takže nyní jsou všechny prostory hlavní ústavní budovy dokonale zabezpečeny. Přední ohradní zeď u vjezdu do ústavu byla zvýšena o 150 cm a byla opatřena novou překážkou z ostnatého drátu. Zvýšení zahradní zdi je plánováno jako stavební investice na rok 1952. Jedná se o rozsáhlou práci, kterou v tomto roce nelze provést jednak pro nedostatek potřebného stavebního materiálu, jednak též z toho důvodu, že tato práce není na letošní rok plánována a není tudíž pro ni finanční úhrady. Oplocení z ostnatého drátu na celé ohradní zdi v ústavní zahradě bylo vyspraveno, takže bezprostřední nebezpečí použití této zdi k snadnému útěku potrestanými ženami, pracujícími v této zahradě není.“

Další zpráva z 2. května 1951 svědčí o modernizaci věznice: „V ústavu se provádí ještě adaptace a instalace, tak je pochopitelné že není všude ještě pořádek, jaký by měl být. Bylo právě dokončeno zavedení kanalizace a dokončena instalace splachovacích záchodů a instalování umyvadel na celách. Dále se v ústavu pracuje na dokončení ústavní nemocnice, ordinace, čekárny, místnosti pro roentgen a zubního ambulatoria.“

Kromě stavebních úprav, které měnily prostory pro odsouzené, se upravovala i ubytovna pro příslušníky: „Příslušníkům ženám byl dán k dispozici k ubytovacímu účelu třípokojový byt ve druhém patře budovy, který má vlastní koupelnu. Příslušníci muži jsou ubytováni kasárensky v přízemí v dostatečně prostorné a vyhovující místnosti. V příštím roce bude kasárenské ubytování příslušníků mužů upraveno ve druhém patře budovy, kde bude též zřízena klubovna pro příslušníky. V tomto kasárenském ubytování je rovněž pamatováno na koupelnu a sprchy.“

Při budování věznice se řešil i problém

se zřízením zvláštní koupelny pro nemocné trestanky: „Zřízení samostatné koupelny pro nemocné vězně bylo pojato do celkového plánu, podle něhož bude v jednom křídle trestního ústavu zbudována vězeňská nemocnice. Návrhy byly již předloženy na ministerstvo spravedlnosti. S příslušnými adaptačními pracemi bude započato pravděpodobně v jarních měsících, jakmile budou ministerstvem spravedlnosti schváleny předložené návrhy a povoleny potřebné úvěry.“ Ale i v současné nelehké finanční situaci se ve znojemské věznici konají stavební úpravy. Jsou menšího rozsahu a řeší hlavně zvýšení ubytovacích kapacit a prostory pro aktivity odsouzených. Jednou z takových stavebních akcí bylo navýšení ubytovací kapacity v budově věznice v lednu 2011.

Přemístěním kanceláří do jiné části věznice byla navíc získána kapacita 33 míst pro odsouzené. V roce 2009 a 2010 byla provedena oprava záchodů na celách a nově vybudovaná celová signalizace. V roce 2008 byla zase rozšířena ubytovna pro zaměstnance. TOXI dílna pro aktivity odsouzených ze specializovaného oddělení byla v areálu věznice postavena v roce 2006. V roce 2004 byla vybudována kaple, která slouží k bohoslužbám jak pro duchovní, kteří do věznice dochází, tak pro kaplanku věznice a v roce 2003 se pro pracující odsouzené byly vybudovány nové šatny. Znojemská věznice prošla během uplynulých 60 let změnami. Tyto změny se projevily uvnitř věznice, navenek zůstávala pořád stejná a nijak nerušila historickou hodnotu města.

Návštěva starého pána

Miloš Jůzl

Dlužno však podotknout, že u zrodu vzájemných vztahů obou institucí stál počátkem roku 2000 Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem, který měl už rozvinuté zahraniční kontakty a jenž vytvořil tehdy jakýsi penitenciární i akademický most mezi Brnem a Poznáním. Po deseti letech se uskutečnila řada významných akcí, mezi něž patřila i návštěva představitelů Univerzity Adama Mickiewicze (UAM), děkana pedagogické fakulty profesora Wiesława Ambrozika a dalších vysokoškolských funkcionářů. Důležitou roli při prohlubování penologického - penitenciárního vztahu sehrál tehdejší regionální ředitel Poznaňského regionu (Velkopolského) plukovník Włodzimierz Kosterkiewicz, který byl spolu s ředitelem (komendantem) polské vězeňské školy v Kaliszu plukovníkem Adamem Kaczmarem hlavním iniciátorem propojení Institutu vzdělávání ve Stráži pod Ralskem, školy v Kaliszu, věznic ve Velkopolsku a věznic v Čechách s pevnými baštami velkých vazebních věznic v Poznani a v Brně (jimž byly společně i nemocnice). Součástí těchto iniciativ bylo i vtažení vysokoškolských pedagogů do penitenciární praxe, jež našlo pochopení právě u profesora Ambrozika a profesora Stepniaka v UAM a u Institutu mezioborových studií v Brně a na katedře speciální pedagogiky Pedagogické fakulty MU v Brně (profesorka Vítková, tehdy ještě docent Mühlpachr). Všechny zainteresované instituce, ať vězeňské či vzdělávací a vysokoškolské, přispěly k rozvoji odborných i mezilidských vztahů.

Uplýnulo více než deset let. Mnozí tehdejší představitelé obou vězeňských služeb již odešli na emerituru nebo pracují jinde nebo již mezi námi ani nejsou. Kromě těchto přirozených personálních obměn se výrazně změnila i tvář Vězeňské služby ČR. Ve vedení na generálním ředitelství se vystřídal tři generální ředitelé, z nichž každý po sobě zanechal svou stopu. Tak také vznikla věznice v Rapotici, o jejíchž začátcích se jednalo již v roce 2005, v roce 2006 se rozvinula její přestavba a k oficiálnímu otevření došlo právě před dvěma lety, v červnu 2009. To již autor článku působil jinde než ve vězeňské službě. Ale právě před pěti lety, v červenci 2006 se na nově rodící věznici se svou zástupkyní, tehdy plk. Mgr. Gabrielou Slovákovou, dnes plk. PhDr. Gabrielou Slovákovou, Ph.D., ředi-

K tradicím Vazební věznice Brno a Ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Brně patřily vždy dobré zahraniční kontakty a podpora vzdělanostní úrovně zaměstnanců. Ne náhodou je jedním z hlavních partnerů Brna Vazební věznice v polské Poznani. Je to vlastně jakési završení vztahů mezi oběma veletržními městy, Brnem a Poznáním, jako dlouholetými partnerskými městy. A když ještě vstoupí do „hry“ významné univerzity obou metropolí – Masarykova a Adama Mickiewicze (shodu okolností obě založené v roce 1919), zejména pedagogické fakulty, pak se vzájemná spolupráce vězeňských zařízení na nejvyšší úrovni obou měst, umocněná akademickou atmosférou, přímo nabízí.

telkou Věznice Světlá nad Sázavou, přijel podívat. Samé lesy. Pod stromy traktor, před zamýšlenou štábní budovou kolo a motorka. U závory na vchodu vysloužilý armádní důstojník. Odkudsi se vynořili dva občanskí pracovníci vězeňské služby coby správci celého nekonečného objektu, utopeného v lesích začínající Vysočiny. Nedůvěřivě si prohlíželi nové příchozí, pro ně papaláše z Prahy, kteří nemají o Rapotici (a o mnoha dalších věcech) ponětí. Nicméně po vzájemném představení jejich ostražitost roztála a ochotně nás začali provázet jejich bezbřehým lesním královstvím, zděděným po armádě.

Po dvou letech jsem pak odešel ze

– a Věznice Rapotice. Všichni ochotně souhlasili. Vzhledem k časovému zaneprázdnění jsem mohl s polskou akademickou delegací absolvovat pouze jednu návštěvu, a ze zvědavosti jsem proto zvolil právě Rapotice v domnění, co až tak se mohlo při našich finančních nemožnostech a brzdách společenského pokroku udít? Přestože od oné události uplynulo půl roku, považuji přinejmenším za slušné seznámit čtenáře Českého vězeňství, jak byla polská akademická návštěva u nás přijata.

Do Rapotice se delegace vypravila 22. března za krásného počasí. I to umocnilo nakonec náš celkový dojem. Přivítaly nás zřetelné změny počínaje úhledným parkovištěm, moderním,

státních služeb a svůj mateřský rezort sledoval už jenom z povzdálí v tišině akademického klidu. Až letos v březnu přišel zajímavý mail z Poznane – profesor Ambrozik. Odvolává se na dřívější vztahy a připomenutí hezkých chvil strávených v Polsku i u nás žádal o podporu a dohodnutí stáže pro své dva doktorandy ve vězeňských zařízeních v České republice - na Moravě; a za přispění vysokoškolských pedagogů z katedry speciální pedagogiky Pedagogické fakulty v Brně. Pro mne připadalo neprodleně a za pozhledání generálního ředitelství oslovit ředitele nejbližších organizačních jednotek v rámci brněnského regionu: Vazební věznice Brno a Ústavu pro zabezpečovací detenci v Brně, Věznice Kuřim

ze strany příslušníků slušně vedeným, ale předpisovým průchodem přes bránu až do samotného objektu. Službu konající příslušníci nás „předvedli“ do ředitelny k řediteli Věznice Rapotice plukovníku Pavlu Ondráškovi, který, ač ředitel patří do skupiny mladých, má za sebou již skvělou kariéru ředitelování ve věznicích Věhrdy, v Liberci a na generálním ředitelství v Praze jako ředitel odboru vězeňské a justiční stráže. Všude ho provázela pověst náročného, ale lidského ředitele, který umí dát věci do pořádku, protože jim rozumí, a přitom se umí postavit za své podřízené, protože rozumí i jim. A tak jako přijali Starou dámu, přijali v Rapotici i starého pána, jen s tím rozdílem, že starý pán se nepřijel mstít,

ale naopak jen se díval a reevokoval svůj starý názor vůči Rapoticím. Za vším byla totiž vidět práce a práce, jejímiž plody byla čistota, pořádek, kázeň, profesionální úroveň a přitom přívětivé pracovní klima.

Pan ředitel Ondrášek delegaci nejprve přivítal ve své pracovně spolu se svými zástupci Dušanem Gáčem a Liborem Matieskou srdečně, vpravdě po moravsku a po představení

věznicí formou prezentace osobně hosty opět se svými zástupci provázal po celém areálu. Co dodat: nová věznice je holt nová věznice, v níž lze uplatňovat jak prvky moderního řízení, tak také nastolit příznivé mezilidské vztahy a starat se nejen o vězně, ale také o vězeňský personál. Na památku si kromě zážitků a poučení odváželi hosté také drobné dárky.

Polská delegace byla nadšena pří-

stupem a péčí i v dalších vězeňských zařízeních v Kuřimi a v Brně. Svědčí o tom děkovný dopis profesora Wiesława Ambrozika, jenž nešetřil slovy uznání a díků. A tak je třeba jeho slova tlumočit právě ředitelům zmíněných věznic a všem, kteří se na zdárném průběhu zabezpečení polské delegace podíleli. Krátce řečeno: skvělá reprezentace české penitenciáristiky v praxi.

Prezentace českého vězeňství v Polsku

Petr Dressler

Na základě pozvání ředitelství Institutu Pedagogiky Uniwersytetu Wrocławskiego se delegace Věznice Heřmanice zúčastnila mezinárodního semináře v PWSZ v Raciborzi, který se zabýval problematikou alternativních způsobů realizace nápravných a trestních opatření v penitenciární péči a resocializaci.

Ve zcela zaplněné aule Państwowe Wyższej Szkoły Zawodowej, kde nás srdečně přivítal moderátor semináře Adam Szczówka, představil vedoucí oddělení vězeňské stráže Petr Dressler současné trendy v oblasti výstroje a výzbroje příslušníků Vězeňské služby ČR včetně praktické ukázky činnosti psovodů, specialistů na vyhledávání omamných a psychotropních látek, a multimediální prezentaci služebního zákroku pod jednotným velením. Další ukázkou pak byla činnost příslušníků eskortní skupiny při pokusu osvobození vězněné osoby v průběhu eskorty do civilního zdravotnického zařízení. Všichni zástupci věznice Miroslav Fridrich, Jiří Jelen, Martin Křivý a Otomar Stodola následně s obdivem a vděkem kvitovali dlouhý a nepřetržitý potlesk studentů a představitelů vysokoškolského pedagogického sboru za veškeré předvedené ukázky. Tiskový mluvčí věznice Vlas-

timil Nohejl poté seznámil přítomné s jednotlivými způsoby výkonu trestu odnětí svobody v České republice a specializovaného zacházení s vězněnými osobami ve Věznici Heřmanice. O významu toho velmi inspirativního semináře svědčí rovněž skutečnost, že se ho zúčastnili zástupci několika polských věznic a jiných institucí, organizací a sdružení, zabývající se penitenciární péčí a resocializací. Po krátké diskusi a výměně zkušeností z naší velmi náročné práce jsme mohli s určitou závisí sledovat vystoupení zmocněnce ministra spravedlnosti a ředitele centra elektronického dozoru generála Pawła Nasiłowskiego, který s velkou hrdostí a naprosto nenapodobitelným způsobem představil zcela funkční, velmi efektivní a bezchybný systém elektronického dohledu v rámci trestního opatření domácího vězení v Polsku.

Návštěva z věznice Sučany ve Věznici Věhrdy

Bronislava Vetešníková

Ubytování a diferenciací mladistvých odsouzených ve výkonu trestního opatření, různé formy programů zacházení, práce a další aktivity s tímto typem odsouzených byly obsahem říjnové pracovní návštěvy delegace slovenské Věznice Sučany u Martina ve Věznici Věhrdy. Návštěva se uskutečnila na základě reciproční dohody uzavřené mezi oběma ústavy. Slovenskou delegaci vedla ředitelka sučanské věznice Jarmila Čavarová.

Hosté si prohlédli ubytovací prostory odsouzených, víceúčelové místnosti a oddělení výkonu kázeňských trestů. Středem jejich zájmu bylo školské vzdělávací středisko věznice. Středisko představil hostům jeho vedoucí Pavel Vorálek, který zodpověděl i řadu konkrétních dotazů. Slovenská delegace se zajímala zejména o způsoby výuky mladistvých odsouzených, o počet učebních oborů, délku kurzů a v neposlední řadě také o počty žáků, kteří výuku dokončí. V rámci doprovodného programu přijal naše hosty i primátor Chomutova Jan Mareš. Společně se svými náměstky seznámil přítomné s historií města i s aktuálními problémy v oblasti prevence kriminality, se kterými se město potýká. Přestože počasí příliš nepřálo, podařilo se uskutečnit i prohlídku vyhlášeného podkrušnohorského zooparku se skanzenem a větrným mlýnem. Program byl zakončen večerní prohlídkou nedalekého zámku Červený Hrádek u Jirkova. V diskusi na závěr návštěvy vyslovilo vedení obou věznic přání další spolupráce a rozvoje pracovních vztahů zvláště v oblasti uplatňování forem zacházení s mladistvými, v rámci realizace výměnných stáží odborných zaměstnanců věznice.

Ústav pro výkon trestu odnětí svobody pro mladistvé Sučany
V roce 1903 byl v Košicích otevřen ústav pro výkon trestu odnětí svobody pro mladistvé muže, kombinovaný s polepšovnou. Svému účelu sloužil do roku 1952, kdy byl zrušen. V katastru obce Sučany u Martina byl zřízen 1. 1. 1976 nový ústav pro odsouzené mladistvé. Areál ústavu tvoří 21 budov. Dominantou je pětipodlažní ubytovna odsouzených. Výkon trestu zde vykonávají i odsouzení muži zařazení do minimálního stupně střežení s tresty do pěti let. Jejich věk je blízko věku mladistvých. Od roku 1997 je zde zřízeno sběrné eskortní středisko, zabezpečující eskorty odsouzených pro celý sbor. Kapacita ústavu je 470 míst. Personál tvoří 192 příslušníků a 22 zaměstnanců.

Výkon trestu v tomto zařízení je obdobný jako v České republice.

Odsouzení, kteří nepracují, se zařazují do vzdělávacích programů, které zabezpečují ve vyhrazených prostorách na ubytovnách vychovatelé. Jedná se hlavně o doplnění vědomostí u mladistvých s neúplným nebo neukončeným základním vzděláním. Ve stejných prostorách se vyučuje i teoretická část odborného vzdělávání. Ve spolupráci se středním od-

borným učilištěm v okrese Martin se organizují rekvalifikační kurzy, např. kuchař, číšník... V ústavu působí vězeňský kaplan a kněží z pěti církví. Je zde zřízeno oddělení dobrovolné léčby drogových závislostí a bezdrogová zóna s rozšířeným programem pro mladistvé. Pro zaměstnávání odsouzených má ústav k dispozici výrobní halu s rozlohou 3 520 m². Mimo ústav jsou odsouzení zaměstnáváni při pomocných pracích.

Daniel Pfann

Kaplanské psycho

Tedy právě čelit tlaku a stresu především z práce – v extrémním prostředí, ale i stresu života a doby – to jsme se učili. A ne jen tak snad pro legraci či pro relaxaci, ale proto, abychom dokázali „dát“ v maximální míře, co je třeba, a přitom právě v rukou odborníků sami nemuseli končit. Umět si během krátké doby odpočinout, dobře a naplno dělat svoji práci i dokázat se vyrovnat s náročnými situacemi – to je dnes častou náplní kurzů – a nám 15 (vyvoleným) zájemcům se to dostalo v pětidenním kurzu v institutu ve Stráži.

Nebudu se zde pokoušet o podrobný referát o teoretických výkladech, snad jen pár hesel: stres, úzkost, únava, uvolnění, relaxace, blaho, pohoda, radost a opět: – zvýšený tlak, zúžené cévy, napětí... Nemůžeme snadno nebo téměř vůbec ovlivnit přímo vůlí, ale „můžeme na to jít přes tělo“. Pomocí docela prostých technik můžeme umožnit naší psýše (duševnímu stavu) znovu se vzpamatovat, chránit se před krátkodobými i dlouhodobými následky špatných situací – a nejen stále či opět normálně a dobře fungovat (pracovat), ale i prožít úlevu, uvolnění a nakonec i pocit blaha, až i radosti. Sportovec toho dosáhne třeba po pěti kilometrech, narkoman o to usiluje chemicky a běžný člověk má možnost v běžných podmínkách využít zkušeností, rad a technik odborníků z teorie i praxe. Zajímavým, ba intenzivním zážitkem, byla pro mne návštěva kostela. Nejen celková tvář města, ale i dost zoufalý vnější vzhled kostela – jakési cizorodé stavby ve svém betonovém okolí, jen umocňuje dojem, že ve Stráži už tak 50 let žádní křesťané nebyli. I vydali jsme se na středeční odpolední mši. A opravdu tam bývají dva až tři lidé s knězem. V neděli slabých 15. Ale po vstupu do kostela na člověka dýchne pocit, že tam přece něco žije. Interiér je pěkně upraven, zmenšení původně velkého chrámu ho značně zútulňuje. Dozvěděli jsme se, že kostel je využíván k různým koncertům a umělci se sem prý rádi vrací. Pro obyvatele Stráže, ale i pro mne je ten kostelní prostor jakousi působící oázou jiného světa uprostřed jiného světa zvaného Stráž od Ralskem. To, že je možné do chrámu zajít a myslet na něco úplně jiného než venku, otevřít se, má mýlím velký význam. A zvláštním, až

Oáza relaxace mezi panelovými domy a věznicí... Psychohygienou a psychoterapií k autoterapii a autorelaxaci pod odborným vedením. Vzácné zastavení uprostřed shonu, včetně protistresových cvičení v příjemné místnosti s výhledem přes borovice k jezeru. Příjemná skupina asi 15 kaplanek a kaplanů a jedné pedagožky se scházela vždy v osm hodin, odborný výklad i praktická cvičení vedl zkušený odborník, psycholog Jiří Mráz velmi přátelským způsobem a v dobré atmosféře. Jako bychom ani nebyli v institutu nedaleko vystresovaných nástupek, na dohled věznice a na okraji značně neutěšeného města...

bizarní zážitek byla pro nás ekumenické kaplany prohlídka bývalé boční lodě (kaple), kde jsou dvě veliké nástěnné malby známého pardubického malíře Vojmíra Vokolka. Dva výjevy z bible namalované stylem socialistického realismu, včetně Rudého práva, vykukujícího z kapsy jednoho svatebního stolovníka... nikdo z nás ještě něco takového neviděl. Naprosto odlišný byl pak zážitek návštěvy velké baziliky v Jablonném – s prohlídkou hrobu svatě Zdislavy, části kláštera a výstavy obrazů významné malířky Míly Doležalové (malovala téměř jen Romy). Dozvěděli jsme se, jak se snaží kromě konání docela navštěvovaných bohoslužeb místní dominikáni sloužit městečku. Ani ne deset kilometrů od Stráže, a jiný svět... A dál vedla ten den naše cesta na kopec k Lemberku, kde prý části parků uklízejí se strážským kaplanem Martinem Škodou vězni. Ten byl ostatně naším celodenním průvodcem. Přes chladné počasí to byla nádherná procházka, zakončená u léčivého pramene vody a následně na chutném obědě. A byla s námi také

hlavní kaplanka Květa Jakubalová i náš školitel, což obojí jaksí přirozeně samozřejmě a příjemně podtrhlo naši sounáležitost v různosti. I to společné putování byla vynikající příležitost k různým osobním rozhovorům, kromě těch – třeba více společných v útulné ubytovně. Nepochybným přínosem byla už jen pouhá přítomnost nekaplanky – speciální pedagožky z Drahonic.

Jeden kaplan s několika z nás provedl autogenní cvičení, což bylo odpoledne velmi příjemné, a skupince kaplanů se podařilo vystoupat až na Ralsko, a dokonce se i potmě vrátit.

K závěru bych chtěl říci, že bylo docela důležité, že kurz vedl člověk, který o sobě říká, že je naprosto nevěřící, ale přesto jsme se vzájemně respektovali a možná o to víc si měli co říci. Od začátku bylo na tabuli otevřené a různě zaplňované okénko pro spiritualitu či duchovní rozměr, dimenzi. K vzájemnému povzbuzení nebo i obohacení přispěla skutečnost zastupců různých spiritualit v jedné učebně a v jednom kurzu.

Krátké adventní dny

Koncem listopadu máme tuhle zkušenost všichni: začneme něco dělat a je tma, je večer. Přemýšlivým se ukrádá myšlenka, že právě tak je to s naším soukromým časem. Dny našeho života jsou krátké, třeba je využít a konat. Využít dne, dokud je světlo.

Snažili jsme se o to při poslední celorepublikové kaplanské poradě. Na Květnici, téměř již standardně, ve středu 23. listopadu. Místo dvou dnů jsme měli pouze jeden – a odpoledne ještě shromáždění koordinátorů, t.j. těch duchovenských pracovníků, většinou kaplanů, kteří jsou odpovědní za duchovní a pastorační službu v té které věznici.

Začali jsme zamyšlením nad slovem Písma. Příběh o deseti družičkách čekajících příchod ženicha; tehdy si ženich dával na čas a povinností vítajících bylo čekat. Tak se rychle setmělo a chtělo se spát. Nevedli tehdy ledkové baterky, spíš olejové svítilny. Polovina počítala se zdržením, polovina byla záhy s olejem na suchu, když se konečně ženich ukázal. A dámy si spíš hleděly vzájemného hádání, než aby věnovaly pozornost přicházejícímu. Věnovat se tomu hlavnímu, slyšeli jsme. Zvlášť v adventní době, která začala. Nepřít se, kdo může za to či ono, ale soustředit se na Přicházejícího: v pohledu křesťanů je to právě ten, který je nejen Dítětem vánoc, ale také a rovnou „Otcem vánoc“ (Christmas Father). Tak tedy využít čas pro podstatné věci a nedůležité odsunout.

Zkusili jsme to při normálním jednání. Paní hlavní kaplanka Květa Jakubalová nás seznámila se svými výjezdy do vězeňského terénu – a s vděčností jsme si uvědomili, že nesedí pouze na jednom místě, ale pečlivě sleduje prostor, který je duchovní službě věnován v různých věznicích a vazebních věznicích v republice. Zároveň se snaží řešit problematiku končících kaplanů, i těch ve výhledu. Složitost spočívá nejen v obecném nedostatku tabulkových míst, ale i v nedostatku vhodných kandidátů – při současném dalším zaměstnání kaplanů v církvi a v ekumenickém (mezicírkevním) rozkročení duchovní služby.

Připomenuli jsme si důležitost vzdělání. Nejen vzdělání obecného nebo církevního, ale i specifický vězeňského. Často jsme se dříve dívali svrchu na obírání se s normami a předpisy, s tím, že „my víme to důležité“. Posléze (se Sókratem) víme, že nevíme ještě mnoho. Nestačí pouze duchovní nadšení, ona zapálenost pro věc, energie, ale právě tak je potřeba to „potrubí“, kterým energie teče. Přišla ke slovu důležitost kaplanských nástupních kursů, ale i těch pro dobrovolníky. Prostě: Je-li v čem jaká

naléhavost, pak v poznání potřeby spojení praktické vězeňské kuchařky s tím, co je důvodem a smyslem naší služby.

Zážitkem bylo představení hosta Jiřího Laňky, prefekta Křesťanské policejní asociace (KPA), jehož do našeho středu pozval podnikavý kaplan a sportovec (viz výstup na Ralsko!) strážský kaplan a zástupce hlavní kaplanky Martin Škoda. Laňkovy životní osudy nám připadaly jako z akčního seriálu, ovšem bez reklamy. Člověk z profánního prostředí, původně lesník, který si prošel osudy řadového policisty i exkluzivního člena útvaru rychlého nasazení. Ačkoliv neměl z původní rodiny podněty k náboženství, po návratu z nebezpečného nasazení, kdy se vrátil živ, přijal víru a dal se posléze pokřtít. Vystudoval bakalářský i magisterský obor na katolické teologické fakultě a přijal jáhenské svěcení. Tento mimořádně zajímavý pán nás seznámil s nedávno založenou Křesťanskou policejní asociací; názorně odpověděl na otázku, proč je policejní asociace třeba: „... i tady umírají lidé a je třeba jim být nablízku“ – a – „... i v policejních řadách je třeba oslavovat Krista“.

Navštívil nás náš nadřízený, ředitel kanceláře generálního ředitele Martin Kocanda. Ochotně nás seznámil s posledním vývojem situace ve VS ČR po otřesech různé síly a přehnaně medializovaných. Připomněl ovšem napjatou situaci stran nedostatečného finančního zajištění provozu věznic v souvislosti a rostoucím počtem vězňů. Převzaté zařízení ve Velkých Přílepech všechno nevyřeší. Vyslovil přesvědčení, že kaplani svou aktivní činností přispívají k utváření jiných hodnotových stupnic, než jaké jsou v případě vězňů obvyklé. Odpověděl rovněž na několik vznesených dotazů.

Předsedkyně Vězeňské duchovenské péče Renata Balcarová informovala přítomné o situaci mezi dobrovolnými duchovními a o specifické problematice nástupních kursů a seminářů v prostorách vězeňské služby. Vyjmenovala ty, kteří byli od posledního setkání přijati do Vězeňské duchovenské péče (VDP).

Poté, co zmizel z vězeňské legislativy bývalý etický kodex, přijal výkonný výbor VDP tzv. Služební kodex ekumenické spolupráce, který vnáší pravidla do velice citlivého mezicír-

kevního prostředí, v němž není prostor pro diskriminaci jedné názorů a preferenci druhých a kde se ctí vedle obecně lidských morálních hodnot také tolik potřebná křesťanská vlastnost tolerance a vzájemné komunikace.

Poradce pro duchovní službu Bohdan Pivoňka přiblížil složitě jednání mezi zástupci Vězeňské duchovní služby, vězeňské služby a Náboženské společnosti Svědků Jehovových, pro něž začínají platit standardní podmínky služby jako pro všechny ostatní registrované církve a náboženské společnosti. Zabýval se také informací o působení Armády spásy a jistých zvláštěnostech této organizace.

Zjistili jsme, že některé naše vžitě a jinak nezavadné zvyky z církevních komunit působí potíže při jejich posuzování z pozic vězeňské služby. Bratrskost a sesterskost jsme zvyklí spontánně projevovat. Totéž aplikováno ve vztahu s vězňůmi, tedy našimi klienty, zavání uvolněností a může podněcovat různé domněnky. Tak se vlastně učíme chovat, ne jak je nám vlastní, ale abychom nepohoršovali. Říkáme na sebe, že vnímáme druhého. Zkoušíme tedy se podívat sami na sebe právě z tohoto směru. Ještě bylo trochu vidět, když jsme končili – a když se uzavřel kruh debatujících kaplanů. Na začátku porady jsme přivítali čtyři nové kaplany, kteří přešli z dobrovolných pracovníků do kaplanského kolegia. Na konci jsme se rozloučili s naším dlouholetým spolupracovníkem z Ostravy. Jemu čas rychle uběhl; nám však taky.

Doporučení zní: pomíjet nedůležité, soustředit se na podstatné. Využít dne, dokud je světlo. Dívat se tam, kde se něco podstatného děje. Jistě do vězeňské služby, ale právě tak k betlémskému Dítěti, které je od narození autoritou, formující své okolí směrem k službě druhým. A taky výrazně k naději.

Lukostřelba

vyžaduje sílu i psychickou odolnost

Petra Bělíková

Šestačtyřicetiletý **Martin Hámor** se stal mistrem republiky v lukostřelbě. V náročném dvoudenním závodě na plzeňských Lobzech letos 13. září suverénně vyhrál v olympijském luku jak kvalifikaci 77. mistrovství ČR, tak finále. V současné době mu chybí jen pět bodů na to, aby se prostřílel i do reprezentačního týmu České republiky.

Martin Hámor pracuje ve věznici v Kynšperku nad Ohří od roku 2008, nejprve jako lektor instruktor pro celoživotní vzdělávání, později jako vedoucí samostatného referátu personálního. Často reprezentuje věznici při různých sportovních utkáních v rámci VS ČR. Je odpovědný, vstřícný, komunikativní a v kolektivu oblíbený, je ženatý a má dvě děti.

Je členem Lukostřeleckého oddílu TJ ESKA Cheb a střílí závody dlouhodobě v dresu Kostelce na Hané. V tomto oddíle odstřílel své nejlepší výsledky také jeho otec, také Martin, vynikající lukostřelec a bývalý olympionik. Chebský lukostřelecký oddíl, do jehož řad Hámor vstoupil v roce 1993, se navíc počátkem tohoto tisíciletí z důvodu úmrtí dlouholetého předsedy a následné ztráty střelnice téměř úplně rozpadl. Svou sportovní činnost obnovil Lukostřelecký oddíl TJ ESKA Cheb až počátkem letošního roku.

Za dlouhodobé aktivní a kvalitní plnění pracovních úkolů a dosažení tohoto významného sportovního ocenění mu generální ředitel Jiří Tregler na návrh ředitele věznice Vlastimila Kříže udělil Plaketu Vězeňské služby ČR II. stupně.

Titul mistra republiky v lukostřelbě není vašim prvním sportovním úspěchem. Na svém kontě máte i několik republikových prvenství v tvrdých armádních survival závodech.

Ano, je pravda, že se mi podařilo dvakrát vyhrát Mezinárodní mistrovství ČR ve Winter Survivalu. Tato soutěž zanechá na organismu soutěžícího nesmazatelné stopy, a právě pro jeho obrovskou náročnost si tohoto výsledku velice cením.

Jak byste čtenářům lukostřelbu představil?

Lukostřelba je jako každý střelecký sport založen na dokonalém soustředění a psychické odolnosti, ale navíc je zde potřeba výborná fyzická kondice. Protože kromě techniky střelby zde také platí, že čím silnější luk střelec zvládá, tím je rychlejší let šípu a tím větší předpoklad přesnějšího zásahu zejména na vzdálenosti 90 a 70 metrů.

Co vás ke střelení přivedlo?

Přičichnul jsem k lukostřelbě, když s ní začínal můj otec, někdy kolem mých deseti let. Táta mi koupil luk a šíp a já střílel na zahradě u nás doma v Určicích u Prostějova. Závodně jsem s lukostřelbou začal na vysoké vojenské škole v 21 letech a střílel jsem asi čtyři roky, pak mě to na čas přestalo bavit. Vrátil jsem se k ní po 13 letech a začal jsem střílet závodně za Lukostřelecký klub Kostelec na Hané.

Změnila se nějak technika střelby od dob, kdy jste začínal?

Technika se vyvíjela po mnoho staletí, takže ty změny jsou většinou jen individuální. Zato střelecké nářadí zažilo svoji vědecko-technickou revoluci, v níž je klasické dřevo nahrazeno novými materiály, zejména karbonem. Díky tomuto materiálu mají šípy lepší letové vlastnosti a luky mají větší výkon při stejné napínací síle.

Často slyšíme o problematice dopingu. Jak je to v této disciplíně s kontrolami, jakým způsobem probíhají a jak jsou časté?

Český lékařský svaz je vázán Směrnicí pro kontrolu a postih dopingu ve sportu, kterou vydal Antidopingový výbor ČR. Kontroly v lukostřelbě nejsou tak časté. Zažil jsem zatím jen jednou, že v průběhu závodu přijeli antidopingoví komisaři a určení závodníci se museli podrobit testování.

Co plánujete pro příští sezónu? Jakých soutěží se chcete zúčastnit?

Samozřejmě chci obhájit dosažené pozice z letošního roku, ale nejdůležitější pro mě bude další výkonnostní růst. A jakých soutěží se zúčastním, to v tuto chvíli opravdu nevím, bude záležet, zda dostanu pozvánku do české lukostřelecké reprezentace. Zatím jsem zahájil přípravu na zimní sezónu, kdy se střílí v halových podmínkách na 18 metrů. K těmto účelům využívám dlouhodobě tělocvičnu, nebo spíše chodbu tělocvičny svého zaměstnavatele, a to dvakrát až třikrát týdně. Vlastně jen díky tomu jsem mohl být před třemi lety nominován na mistrovství světa v halové

lukostřelbě v polském Rzeszowě, kde jsem sbíral první mezinárodní zkušenosti.

Jakým sportovním aktivitám se ještě věnujete? Zbývá vám čas na rodinu?

Já jsem sportu tak trochu propadl a není mi cizí žádná sportovní disciplína. Hraji golf, hokej, rád lezu po skalách, lyžuji. Jsem členem kynšperského hokejového týmu, kde hraje amatérkou soutěž v rámci Karlovarského kraje. Další je Egrensis liga, to je soutěž příhraničních družstev českého a německého příhraničí. Příležitostně si zahraji volejbal a tenis. Můj malý syn začal hrát fotbal za mladší přípravku, tak využívám mezinárodní fotbalové licence A a dvakrát týdně s nimi trénuji. Rodina má pro mé hobby pochopení.

A co další záliby? Najdete si čas i na ně?

Ale ano, i na to si čas udělám. Rád lenoším u televize, sleduji sportovní pořady anebo se projedu na motorce. Poslední motorku jsem vyměnil před třemi lety a občas ji rád provětrám. Manželka se bojí, tak pořádáme výlety s dcerou.

Kde jste začínal svou pracovní kariéru a co vás přivedlo do VS?

Jsem rodilý Moravan a jako absolvent vysoké vojenské školy jsem byl vyslán k západním hranicím do Karlových Varů k dělostřelecké baterii. Dostal jsem na starost příslušníky tělovýchovné jednoty Karlovy Vary, což byl oddíl kopané, který v té době hrál druhou českou fotbalovou ligu. Potom jsem absolvoval fakultu tělovýchovy a sportu v Praze a působil v armádě jako tělovýchovný pracovník. Sloužil jsem na různých místech republiky, i v kynšperských kasárnách, ze kterých je dnešní věznice. Na konci roku 2007 jsem svou kariéru v armádě ukončil, pendloval mezi Starou Boleslaví a Kynšperkem nad Ohří bylo pro rodinu neúnosné. V té době jsem se přihlásil do výběrového řízení na funkci lektora instruktora pro celoživotní vzdělávání ve Věznici Kynšperk nad Ohří.

Ve východních Čechách patří mezi nejlepší bojovníky japonského bojového umění aikidó. Pavla Munzara naučilo toleranci a úctě k druhým. Šestatřicetiletý Pavel Munzar žije v Hradci Králové a šest let je prezidentem České Federace Aikidó, tedy jedné z českých organizací sdružující sportovce tohoto původem japonského bojového umění. Od mládí má blízko ke sportu. Začínal na základní škole s karate, později předsedal na aikidó, kterému se věnuje dodnes. Tvrdí, že bez něj by byl jiným člověkem.

Bojová umění cvičím proto, abych je nemusel použít

Tomáš Kučera

„K aikidó jsem přičichl v době, kdy se tady začalo teprve rozvíjet. Bylo to někdy před sedmnácti lety. Zpočátku šlo hlavně o velké nadšení pro společnou věc. Měl jsem kliku na prvního trenéra. Dokázal člověka pro cvičení nadchnout. Nebyl aikidó, nebyl bych tím, čím jsem dnes. Není to jen sport, je to mnohem víc,“ říká muž, který pracuje jako vrchní dozorce vězeňské služby v královéhradecké vazební věznici. V hierarchii aikidó vystoupal vysoko. Má černý pásek, třetí dan z deseti.

Co je pro vás v aikidó nejvyšší cíl?

Vydržet cvičit. Skláním se před lidmi, kteří dokážou dělat aikidó třeba čtyřicet let a mohou mít klidně jen bílý pásek. Je to o vůli a vytrvalosti. Aikidó je především životní cesta. Pásky jsou až na dalším místě.

V čem je ve stručnosti rozdíl mezi karate a aikidó? Hodně lidí v tom určitě nemá jasno.

Karate používá kopy a údery, aikidó naopak páky a různé přehozy. Je to sebeobrana a hlavně nesoutěžní bojové umění, což je zásadní rozdíl oproti karate. V aikidó nejde o to někoho porazit, tam člověk bojuje hlavně sám se sebou. Cvičí ho proto třeba lidé, kteří si dříve prošli nějakým bojovým sportem a už se jim nechce soutěžit. Chodí tam i ti, kteří jsou méně agresivní, což může být někdy i na škodu. Stále se ale jedná o bojové umění. Na druhou stranu je mylná představa, že aikidó není dřina a nebolí. Co se mi v současné době na aikidó v Česku nelíbí, je to, že někteří z toho dělají jen jakýsi tanec. Když chci obstát proti kopům, musím je také umět rozdávat.

Do jaké míry se do aikidó prolíná východoasijská filozofie?

Hodně lidí přijde poprvé na trénink aikidó a ptá se na filozofii. Je to přesně naopak. Člověk, který tvrdě cvičí a trénuje, si postupně osvojuje určité chování, zásady a normy, které se pak mohou prolínat i do běžného života. Například ve škole, když se moji kamarádi šli bavit a zvali mě, ať jdu s nimi zapařit, musel jsem odmítnout, jinak bych druhý den na tréninku neobstál. Byl jsem za divného, ale nelituji toho.

Po letech cvičení najednou zjistíte, že určité věci kolem sebe vnímáte jinak než ostatní, je vám blízká silná vůle, vytrvalost a odhodlanost, a v tom je ta filozofie.

Jakou roli v tom hrají tradiční japonští učitelé tohoto bojového umění?

Samozřejmě, že velcí učitelé jsou přírodním vzorem a nenásilně člověka v pozitivním smyslu slova formují. Evropan věčně o něčem diskutuje, pochybuje, chce nejprve všemu rozumět, než něco udělá. V Japonsku svým učitelům více věří, více je respektují, poslouchají a následují je. My v Evropě kvůli tomu ztrácíme čas. A netýká se to jen aikidó, ale je to do jisté míry běžné i v celé společnosti. Když v Japonsku cvičí stovky hodin, jsou unavení, pak si pohlédnou do očí a nemusí ani promluvit, aby pochopili, co je aikidó. Je to hlavně cvičení, fyzická dřina. Na vzývání nějaké nadpozemské energie musíte zapomenout. Když chce být člověk v nějakém bojovém umění dobrý, musí pořádně makat.

Ovlivnilo vás nějak aikidó? Změnilo váš pohled na svět, nebo se naopak změnil váš pohled na bojové umění?

Určitě ano. Už vím, že ten božský skok ve filmu je udělaný s pomocí provazů a ty fantastické otočky ve vzduchu také bez triků nejdou. Dříve jsem chtěl být ten bojovník, japonský rytíř a dnes je to poslední, na co myslím. Díky aikidó jsem se dostal mezi pestrou skupinu lidí, kde jsou lidé velice vzdělaní i ti bez titulů, velmi bohatí i chudí. Zjistil jsem, že nezáleží na penězích, titulech, lidé jsou si za určitých podmínek rovni a mají stejnou hodnotu. A přál bych si, aby podobnou zkušenost zažili všichni. Díky tomu jsem se stal mnohem tolerantnějším ke svému okolí. Aikidó mi dalo především to, že jsem schopen tolerovat téměř všechny lidi, a to i za situace, že s nimi vždy nesouhlasím. Přestal jsem lidi soudit, to nikomu z nás nepřísluší. Aikidó mne naučilo brát lidi takové, jací jsou, a žít z dobrých stránek toho druhého. Nikdo z nás není dokonalý.

Je pro vás aikidó životní cesta?

Rozhodně ano. Nevidím v tom cíl. Čím déle cvičím, tím více se mi cíl rozplývá. Baví mne i kvůli tomu, co se kolem něho děje, s jakými lidmi se setkávám.

Byl byste jiný, kdybyste s aikidem nezačal?

Ano, byl. Nebyl bych tak vyrovnaný a byl bych o osmdesát procent méně tolerantní. Uhladilo mě. Doufám, že to přenáším i do běžného života.

Co na to vaše rodina? Musíte sportu věnovat asi hodně času.

Kdyby mne rodina nepodporovala, těžko bych byl tam, kde jsem.

Navštívil jste také Japonsko, kde jste se například v legendárním Hombu dódžó v Tokiu (ústředí Aikikai, což je zastřešující organizace různých národních organizací aikidó - pozn. red.) trénoval pod vedením Dóšu Sensei, který je pokračovatel rodiny Uesibu, zakladatele tohoto bojového umění. Co vám to dalo?

Každá cesta člověka někam posune, a to ať jede kamkoli. V Japonsku jsem zjistil jednu pro mne důležitou věc. V Česku je černý pásek jakýsi nástroj moci, zatímco v Japonsku, když má někdo takzvaně vysoký řemen, tak ho to zavazuje k ještě tvrdší práci nejen na sobě, ale i pro druhé. Je to tam jaksi přirozené a nikdo nepřemýšlí o tom, že by to bylo jinak. U nás mám pocit, že to je spíše naopak. Neexistuje tam třeba to, že když se uklízí zíněnka, že ten s černým páskem se někam zašije a nechá to na ostatních. Od Japonců bychom se měli učit zodpovědnosti. Netvrdím ale, že naše společnost je horší než japonská. Jen ti slušní lidé nejsou tolik vidět.

V čem jsme jako Evropané jiní než Japonci?

Myslím si, že každý národ se projevuje navenek trochu jinak, ale pokud jde o normy slušného chování, pak to je velmi podobné. A to ať je člověk křesťan, muslim nebo buddhista, liší se to jen detaily. Naučil jsem se člověka nebo i národy hned neodsuzovat a pochopil jsem, že vždy nemusí být můj názor správný. Mnoho lidí v Evropě dělá pravý opak, když své názory prosazují jako jediné správné řešení a za každou cenu ho šíří dál. Platí to i na mezinárodní scéně.

Pracujete ve vězeňské službě ve vazební věznici Hradec Králové. Využíváte při svém zaměstnání své dovednosti z bojových umění?

Ani nevím, kdy jsem tam měl nějaký konflikt. Za těch dvanáct let, co tam pracuji, si vzpomínám tak na tři čtyři konflikty. Studuji bojová umění a cvičím proto, abych je nemusel použít. Od lidí, kteří mají v posudku napsáno, že jsou agresivní, vím, co od nich mohu čekat, a také tak k nim přistupuji.

Pavel Munzar

Co je aikidó?

Aikidó, čistě ve své praktické aplikaci, je umění sebeobrany. Zdůrazňuje dobrý pohyb těla, hody a páky. Je eticky spojené s obranou proti nevyprovokovanému útoku. Při správném užití aikidó může prudkou agresi pohotově a čistě neutralizovat tak, že se lze účinně ubránit, aniž nutně vznikne vážné zranění. Do technik aikidó se vetkávají elementy filosofie, psychologie a dynamiky. Je to cesta života, která sjednocuje životní energii ki - způsob, jak být v harmonii se svým okolím a přitom centrován v sobě.

Zdroj: www.cfai.cz